fetve i propisi vezani za djecu

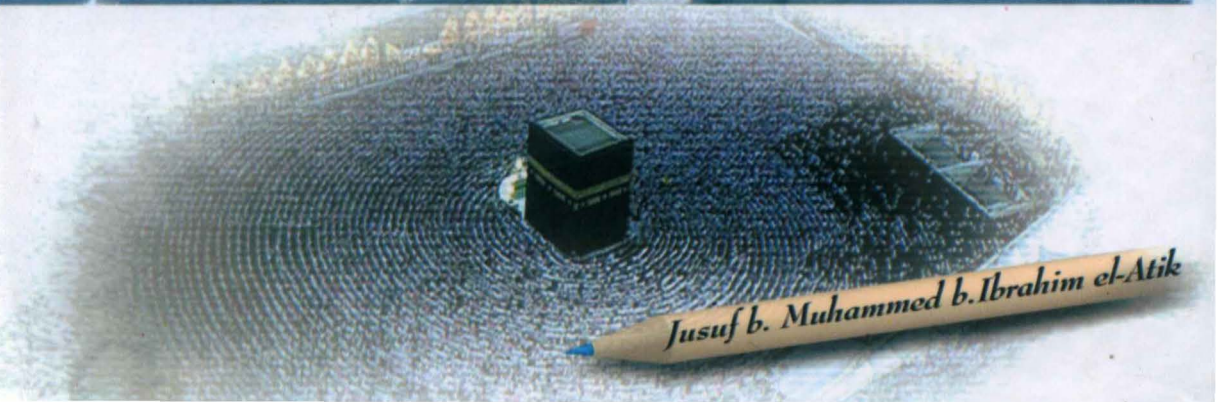

Jusuf b. Muhammed b.Ibrahim el-Atik

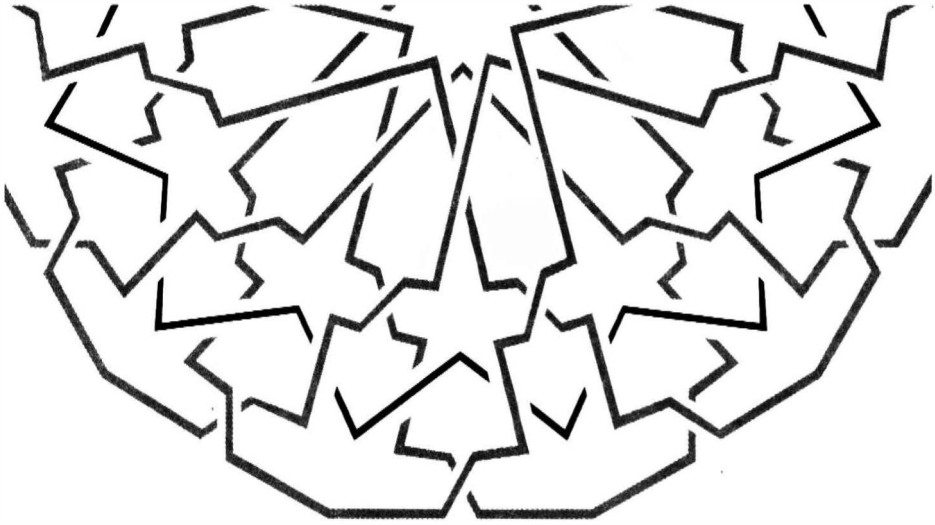

Jusuf ibn Muhamed b. Ibrahim el-Atik

FETVE I PROPISI VEZANI ZA DJECU

ISLAMSKA - BIBLIOTEKA.NET

NASLOV ORGINALA:

FETAVA VE AHKAM HASSA BI-T-TIFL

Fetve i propisi vezani za djecu

Autor:
Jusuf b. Muhammed b. Ibrahim el-Atik

Jusuf ibn Muhamed b. Ibrahim el-Atik

Fetve i propisi vezani za djecu

Gračanica, 1430. / 2009.

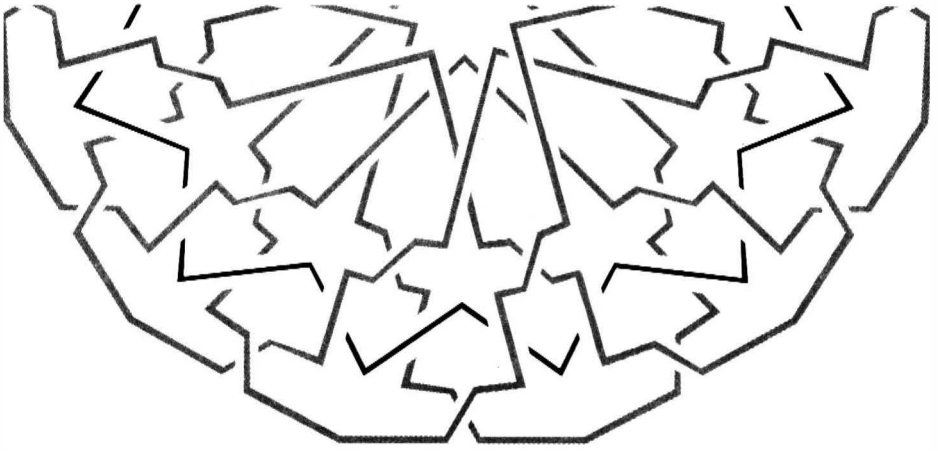

ISLAMSKA - BIBLIOTEKA.NET

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Predgovor

Zahvala pripada Allahu, Gospodaru svih svjetova, salavat i selam na najplemenitijeg poslanika i vjerovjesnika Muhammeda, na njegovu porodicu i ashabe, i sve one koji slijede njegov put i povode se za njegovom uputom do Sudnjega dana.

Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

"O vjernici, uđite u islam potpuno i ne idite stopama šejtanovim; on vam je doista neprijatelj otvoreni."

(Prijevod značenja El-Bekare, 208.)

U odlike naše uzvišene vjere svakako se ubraja i to što nam je ona pojasnila ono što je ispravno i istinito u svakoj stvari, i šta smo sve dužni izvršiti u našem životu i kako ćemo postići istinsku sreću na oba svijeta.

U najvažnije stvari naše vjere svakao se ubrajaju i šerijatski propisi koje smo dužni poznavati i primjenjivati prema maloljetnoj djeci,

muškog i ženskog spola, koja još nisu dostigla punoljetnost. Zbog važnosti ovih propisa, obaveza je svake osobe kojoj je Allah povjerio brigu o djeci da od njih nauči koliko god može, kako bi bila u stanju da sudjeluje u ispravnom odgajanju djece što će sutra donijeti korist cijeloj zajednici muslimana.
Ja se ovdje ne obraćam samo majkama i očevima, nego svoj govor upućujem svima onima kojima je Allah povjerio brigu o malodobnoj djeci, bilo da se radi o starijem bratu, ili sestri, učitelju u školi, ili imamu u džamiji itd. Svi oni dužni su naučiti, shodno svojim mogućnostima, šerijatske propise vezane za djecu kako bi ona odrastala u zdravoj atmosferi. To su ujedno i prvi koraci na putu izvođenja generacija s kojima će Allah donijeti dobro ovome ummetu, i prvi nagovještaji dolaska plodonosne zajednice, koja će slijediti put najbolje generacije koja se ikada pojavila.

Nije potrebno mnogo dokazivati kako bi se utvrdilo da briga i ispravno odgajanje djeteta u mladosti i poučavanje propisima vjere imaju presuđujući utjecaj na dijete u njegovom budućem životu.

Cijenjeni čitaoče, ne želim duljiti, a ti ćeš naći među koricama ove knjige fetve uvaženih islamskih učenjaka vezane za djecu od njihova rođenja pa sve do punoljetstva. U ovim fetvama kriju se odgovori na goruća pitanja koja tište mnoge ljude.

Molim Allaha Uzvišenog da ovo djelo učini korisnim i iskrenim u ime Njega.

Jusuf b. Muhammed b. Ibrahim el-Atik

Rijad, 16. 2. 1419. h.g.

Način pripreme knjige

1 – U najvećem dijelu knjige samo sam sakupio i poredao fetve.

2 – Što se tiče izvora hadisa, koristio sam osnovna djela iz kojih sam prenio fetve, pa ako sam u njima našao naveden izvor hadisa, i ja sam isti skraćeno naveo. Međutim, u situaciji kada uz hadis nije naveden izvor, ni ja ga nisam navodio, jer je samo dokazivanje hadisom znak da ga učenjak smatra vjerodostojnim, jer učenjaci uglavnom uzimaju za dokaz hadis koji je, po njima, vjerodostojan.

3 – Kad su u pitanju poglavlja i naslovi, njih sam prenio iz izvornika, osim u slučajevima kada ih nije bilo, i tada sam određivao odgovarajuće naslove, koji ukazuju na sadržaj fetvi. A Allah je Pokrovitelj uspjeha.

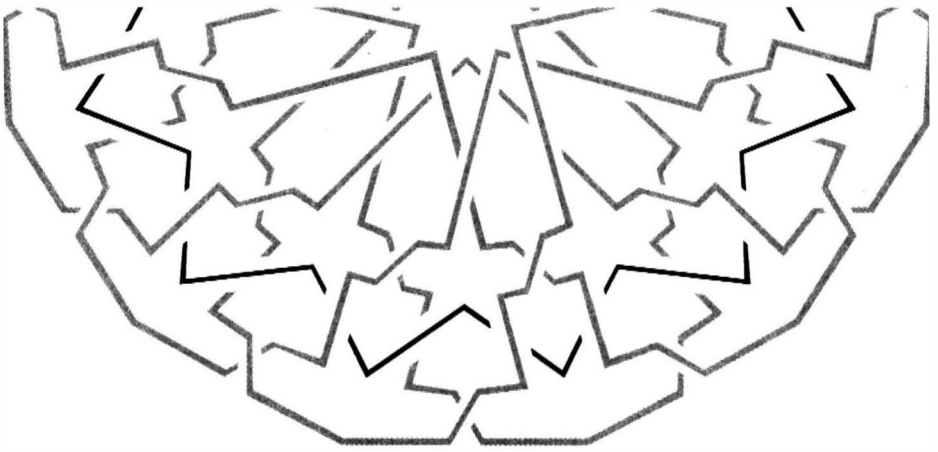

VJEROVANJE (akaid)

STAVLJANJE HAMAJLIJA NA DJECU

Pitanje:
Kod nas je običaj da, kada se nekome rodi dijete, da mu se ispišu dove i ponešto iz Kur'ana i to se zaveže za plećku ili vrat djeteta, i doista dijete biva u očitom duhovnom rahatluku i spokojstvu, pa da li je to dozvoljeno?

Odgovor:
Vješanje zaštite i zapisa na odrasle ili djecu nije dozvoljeno, jer je to vješanje talismana, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je vješanje talismana. Ako su ti talismani vradžbine, amuleti, ili je na njima ispisan govor nerazumljivog značenja, ili imena šejtana, ili džinna, ili nepoznata imena ili nešto drugo, to je onda zabranjeno (*haram*), jer to ruši vjerovanje (*akidu*) i apsolutno vodi ka širku, po konsenzusu (*idžmau*) svih muslimana. Ali ako su ti talismani i zapisi iz Kur'ana, ili iz šerijatom propisanih dova, ispravnije je mišljenje učenjaka da ni takvo vješanje nije dozvoljeno, jer njihovo vješanje vodi u vješanje onoga što nije dozvoljeno, a ako se otvore vrata, ljudi će to proširivati, pa će vješati i ono što nije dozvoljeno. S druge strane, vješanjem Kur'ana na dijete mi ponižavamo Kur'an, jer se djeca ne mogu čuvati od odlaska u nužnik, od prljavštine (*nedžaseta*) i drugog, i ako bi se na djecu vješao Allahov govor, time bi se obezvrijedio, te stoga vješanje tih stvari nije dozvoljeno. A to što se time postiže duševni rahatluk ili izlječenje od bolesti, to nije dokaz da je to dozvoljeno, jer je možda duševno olakšanje ili izlječenje bolesti poslije vješanja tih stvari potrefilo Allahovu odredbu i određenje, a

oni misle da je to zbog vješanja. Katkad je moguće da to bude zbog približavanja kazni (*istidradža*) kako bi zapali u još veće zlo. Otuda kažemo da ako neki čovjek postigne cilj koristeći ove stvari koje nisu propisane, to ne upućuje na njihovu dozvoljenost, jer je to ili zbog približavanja kazni, ili je to potrefilo Allahovu odredbu. To nikako nema veze s vješanjem hamajlija, za koje ljudi misle da se zbog njihovog stavljanja desilo izlječenje, i time bivaju iskušani.[1]

(Šejh Salih Fevzan)

ŠEFAT
ZAUZIMANJE DJECE ZA RODITELJE

Pitanje:
Da li će se dijete koje je u trenutku preseljenja na ahiret imalo samo godinu dana zauzimati – činiti šefat za svoje roditelje i roditelje njihovih roditelja?

Odgovor:
Allah će to dijete učiniti zagovornikom (*šefadžijom*) za njegove roditelje, ali što se tiče šefata za roditelje njegovih roditelja, samo Allah zna hoće li će se i za njih zauzimati.[2] (Stalna komisija za fetve)

[1] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (1/166-168).
[2] Fetava ledžne (3/343).

STVARNOST UROKA ('ajna)

Pitanje:
Šta je ustvari urok (*'ajn*) o kojem kaže Uzvišeni:

﴿وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾

"Utječem se od zla zavidljivca kada (zavist ne krije) zavidi"
(Prijevod značenja El-Felek, 5.)?

I da li je vjerodostojan hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u značenju da je trećina umrlih ljudi u mezarima zbog uroka? Šta treba musliman učiniti i kazati kada sumnja u zavidnost nekog čovjeka, i da li se u uzimanju vode kojom se okupa onaj ko je urečen nalazi lijek, i da li će se tom vodom okupati ili će je popiti?

Odgovor:
Riječ "urok" dolazi od glagola *a'ne-je'inu,* tj. kada nekoga očima pogodi – urekne. U osnovi do uroka dolazi kada je neko ko ima urokljive oči zadivljen nečim, pa o tome razmišlja u svojoj pokvarenoj i prljavoj duši, a zatim se potpomaže u ostvarenju njene nakane gledanjem u onoga koga želi ureći. Uzvišeni Allah naredio je Svome poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da kod Allaha traži zaštitu od zavidljivaca:

﴿وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾

"Utječem se od zla zavidljivca kada (zavist ne krije) zavidi"
(Prijevod značenja El-felek, 5.)

Svaki urokljivac je i zavidljivac, a nije svaki zavidljivac urokljivac. Pošto je zavidnost općenitija i raširenija od urokljivosti, otuda utjecanje Allahu od zavidnika obuhvata i utjecanje od urokljivaca. Urok je dakle strijela koja izlazi iz duše zavidnika i urokljivaca prema onome kome zavide i očima ga gledaju, i nekad ga pogađaju, a nekad promašuju. Ako zadese čovjeka otkrivenog i bez zaštite, utječu na njega, a ako ga zadese dok je na oprezu i spremnog oružja, strijele

ga ne pogađaju i na njega ne utječu, a možda se čak strijela vrati na onoga ko ju je poslao. ("Zadul-me'ad" s određenim intervencijama)

Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, preneseni su vjerodostojni hadisi o uroku očima, od kojih je svakako i hadis zabilježen u dva Sahiha od Aiše, radijallahu anha, da je kazala:"*Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao mi je da tražim da mi se uči rukja od uroka.*"

Bilježe Muslim, Ahmed i Tirmizi – koji hadis smatra vjerodostojnim – od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao:

"Urok okom je istina, a da ima išta što može kader pretećи, preteklo bi ga oko, pa ako neko od vas zatraži da se okupate, vi se okupajte."

Bilježe također imami Ahmed i Tirmizi, koji hadis smatra vjerodostojnim, od Esme bint Umejs, radijallahu anha, da je kazala: "*O Allahov Poslaniče, porodicu Džaferovu pogađaju uroci, hoćemo li tražiti da im se uči rukja?*", *a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,* reče:

"Svakako, jer da ima išta što bi moglo kader pretećи, pretekao bi ga urok ('ajn)."

Bilježi Ebu Davud od Aiše radijallahu anha da je kazala:"*Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao bi urokljivcu da se abdesti, a zatim bi se time okupao urečeni.*"

Zabilježili su imam Ahmed, Malik, Nesai i Ibn Hibban, koji vjerodostojnim smatra hadis, od Sehla b. Hunejfa, radijallahu anhu, "*da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo, a i on sa njim, na put prema Mekki. Kad su stigli do mjesta po imenu Šu'bul-harar kod Džuhfe, okupa se tu Sehl b. Hunejf, a bio je bijele puti i lijepog izgleda i kože, a Amir b. Rebi'a iz plemena Beni Adijj b. Ka'ba gledao ga je dok se kupao i rekao: 'Nisam do danas vidio ljepše kože', i Sehl se srušio. Tada su ljudi otišli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći: 'Allahov Poslaniče, imaš li lijeka za Sehla, Allaha nam, ne diže glavu?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je:*
'Da li sumnjate na nekog?'

Rekli su:*'Gledao je u njega Amir b. Rebi'a', pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Amira i žestoko ga ukorio i rekao:*

'Pa zar treba da neko od vas ubije svoga brata!? Kada si vidio nešto što ti se sviđa zašto nisi rekao tebarekellah – Allah te blagoslovio.' Zatim mu je rekao: **'Okupaj se zbog njega.'**

Pa je Amir oprao lice, ruke, laktove, koljena, krajeve nogu i unutrašnjost ispod donjeg ogrtača u lonac. Potom je ta voda izlivena na Sehla, a poljevao ju je jedan čovjek stojeći iza njega, po njegovoj glavi i leđima, naginjući lonac iza njega. Kada su tako sa njim učinili, Sehl je nakon toga otišao sa ljudima potpuno zdrav."

Većina učenjaka potvrđuje urokljivost okom na osnovu spomenutih hadisa i drugih predaja, a i onoga što se može vidjeti i što je stvarnost. Što se tiče hadisa koji ste spomenuli: **"Trećina ljudi u mezarima je zbog uroka",** nije nam poznata njegova vjerodostojnost, ali autor djela "Nejlul-evtar" spomenuo je da je Bezzar zabilježio hadis Hasana b. Džabira da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Najviše ljudi iz moga ummeta, poslije Allahovog određenja i kadera, umire od (djelovanja) duša", tj. od uroka.

Dužnost je čovjeku da zaštiti sebe od šejtana i pokvarenih džinna i ljudi, snagom svoga imana u Allaha, uzdajući se i oslanjajući na Njega, pribjegavajući Njemu i štiteći se Njime, također koristeći Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, zaštitu, čestim učenjem sura El-Felek, En-Nas, El-Ihlas, El-Fatihe i Ajetul-Kursijje.
Također u zaštitu spadaju i ove dove:

"أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ"

"E'uzu bi-kelimatillahit-tammati min šerri ma halek" – *"Utječem se Allahovim savršenim riječima od zla onoga što On stvara";*

" أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونَ"

"E'uzu bi-kelimatillahit-tammati min gadabihi ve 'ikabihi ve min šerri 'ibadihi ve min hemezatiš-šejatin ve en jahdurun" – *"Utječem se Allahovim savršenim riječima od Njegove srdžbe, kazne i od zla Njegovih robova, i od zla šejtanskih podrugivanja i od toga da me snađu";*

kao i Allahove riječi:

﴿حَسْبِيَ اللهُ لَا إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾

"Dovoljan mi je Allah, na Njega se oslanjam i On je Gospodar Arša veličanstvenog" (Prijevod značenja Et-Tevbe, 129.);

ali i slične šerijatske dove, a u ovom kontekstu je i značenje Ibnul Kajjimovog govora spomenutog na početku odgovora.

Ako čovjek zna da ga je neko urekao ili sumnja da je on nekoga urekao, naređuje mu se da se okupa radi svoga brata. Donese mu se posuda s vodom, te u nju stavi svoje šake, izapere usta i vodu vrati u posudu, opere lice nad posudom, zatim stavi svoju lijevu ruku u vodu i polijeva po desnom koljenu, pa desnu ruku stavi u vodu i polijeva po lijevom koljenu, zatim opere svoj donji ogrtač (*izar*), a potom izlije na glavu urečenog s leđa sve odjednom, pa će bolesnik s Allahovom dozvolom ozdraviti. Kod Allaha je uspjeh, neka je salavat i selam na našeg poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu porodicu i ashabe.[3] (Stalna komisija za fetve)

[3] Fetava ledžne (1/174-177).

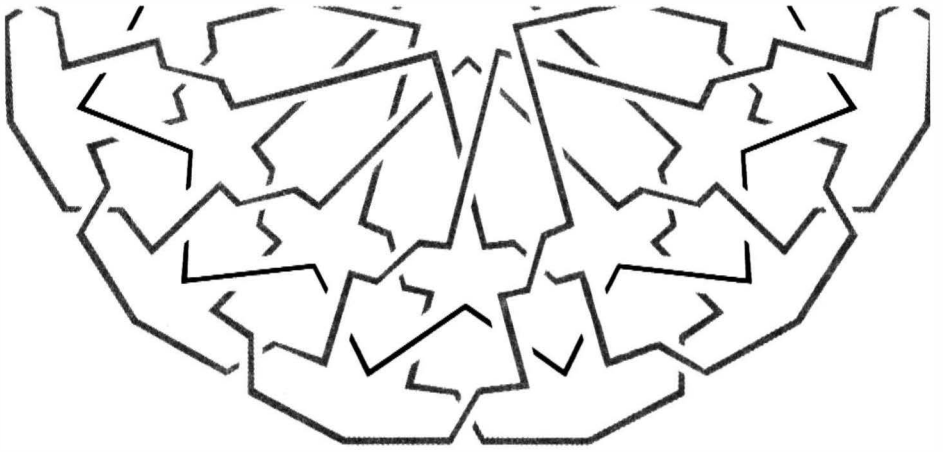

BORAVIŠTE DJECE NA AHIRETU

BORAVIŠTE DJECE VJERNIKA I DJECE NEVJERNIKA NA AHIRETU

Pitanje:
Kada dijete čiji su roditelji nevjernici, umre prije šerijatskog punoljetstva, da li je ono kod Allaha musliman ili nije, znajući da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

"Svako novorođenče se rađa u prirodnoj vjeri (*fitri*)...."?

A ako je takvo dijete musliman, da li je obaveza muslimana da ga gasule, i klanjaju mu dženazu? Odgovorite nam, Allah vas nagradio.

Odgovor:
Kada umre dijete čiji su roditelji nevjernici, koje nije šerijatski obveznik, njegov status je poput statusa roditelja na dunjaluku, te se neće gasuliti, niti će mu se klanjati dženaza, niti će se zakopati u mezarju muslimana.

Što se tiče njegovog statusa na ahiretu, njegov slučaj je prepušten Allahu Uzvišenom. U vjerodostojnoj predaji prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je upitan o djeci mušrika, rekao:

"Allah najbolje zna šta bi oni činili."[4]

Otuda neki učenjaci smatraju da će Allahovo znanje o njima biti

[4] Ahmed, Buharija i Muslim.

izloženo na Sudnjem danu, te da će oni biti iskušani poput *ehlul-fetre*[5], pa ako se odazovu onome što se od njih bude tražilo, ući će u Džennet, a ako odbiju, ući će u Vatru. U vjerodostojnim predajama od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuto je ispitivanje *ehlul-fetre* na Sudnjem danu, a to su ljudi do kojih nije došao poziv poslanika. Njihov propis se odnosi i na djecu mušrika, zbog riječi Allaha Uzvišenog:

﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾

"A Mi nikoga nismo kažnjavali sve dok ne pošaljemo poslanike."
(Prijevod značenja El-Isra, 15.)

Ovo mišljenje je najtačnije u pogledu *ehlul-fetre* i njima sličnih do kojih nije stigao poziv u vjerovanje u Boga. Ovo mišljenje također su odabrali šejhul-islam Ibn Tejmijje, njegov učenik Ibnul Kajjim i skupina ranijih i kasnijih učenjaka, Allah im se svima smilovao. Učenjak Ibnul Kajjim potanko je pojasnio propis djece mušrika i *ehlul-fetre* u knjizi "Tarikul-hidžretejn" u poglavlju o *(Tabekatul-mukelefin)* kategorijama obveznika.[6] (Abdulaziz b. Baz)

Pitanje:
Pročitao sam u knjizi "Šifau'ul-'Alil" predaju od majke pravovjernih Aiše, radijallahu anha, da je, kada je neko dijete umrlo, kazala:"*Blago tebi, ti si džennetska ptica",* pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"A kako ti znaš, o Aiša, da je ono u Džennetu? Jedino Allah zna šta bi ono radilo." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao:

"Pero je podignuto od trojice", pa je među njima spomenuo i: ''... **od djeteta sve dok ne doživi poluciju – šerijatsku punoljetnost."**

Obje predaje su vjerodostojne, a ja ne znam kako se mogu uskladiti.

Odgovor:
Ovaj hadis je vjerodostojan po Buhariji i Muslimu, a Aiša, radijallahu

[5] Ehlul-fetre su narodi koji su živjeli u vremenu između dolaska poslanika te se nisu imali priliku upoznati sa objavom (op. prev.).
[6] Medžmu'atu fetava vel-mekalati mutenevi'a (3/163-164).

anha, u njemu je kazala:"*Ptica od džennetskih ptica*", pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O Aiša, doista je Allah stvorio stanovnike Dženneta dok su još bili u kičmama svojih roditelja."

Ovim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio da Aiši zabrani da ni za koga određenog ne svjedoči da je džennetlija ni džehennemlija, pa makar bio i dijete, zbog toga što dijete možda slijedi svoje roditelje, a oni nisu muslimani, pa makar se takvim predstavljali, jer čovjek može biti munafik koji se predstavlja kao musliman, a možda mu je i majka munafik. Zbog toga ni za koga ne svjedoči da će u Džennet ili u Vatru, makar on bio i dijete. Također je neispravno kazati taj i taj je džennetlija sigurno, jer mi ne poznajemo istinsko stanje njegovih roditelja, a djeca slijede po propisu svoje roditelje.

Djeca koja umru u mladosti, a ne pripadaju muslimanima, prema ispravnijem mišljenju, na Sudnjem danu bit će iskušavana, pa ako se pokore, ući će u Džennet, a ako budu nepokorni, ući će u Vatru, poput *ehlul-fetre,* a ispravno je da će i oni biti iskušavani, a isto tako će biti i sa djecom nemuslimana. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je upitan o djeci mušrika, rekao:

"Allah najbolje zna šta bi oni radili."

U Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, sunnetu navodi se da će oni biti iskušavani, tj. ispitivani na Sudnjem danu i da će im se narediti neke naredbe, pa ako se pokore, ući će u Džennet, a ako odbiju, ući će u Vatru. Shodno tome, ni za koga određenog ne može se tvrditi da je džennetlija ili džehennemlija, izuzev za one za koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posvjedočio. I ovo je jedan od principa ehli-sunneta vel-džemata.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio je Aišu jer je ona posvjedočila da će određena osoba ući u Džennet, kada je kazala:"*Blago li tebi, džennetska si ptica*", i osporio je njene riječi, jer postoje stvari koje mogu biti uzrokom da neko ne uđe u Džennet i da bude iskušavan na Sudnjem danu jer mu roditelji nisu bili muslimani.

Što se tiče djece muslimana, kod ehli-sunneta vel-džemata, oni će

slijediti svoje roditelje u Džennet. A što se tiče djece nevjernika, ona će biti iskušana, pa ko se od njih pokori na Sudnjem danu, ući će u Džennet, a ko bude nepokoran, ući će u Vatru. Ovo je pojašnjenje hadisa i ispravno mišljenje, a Allah najbolje zna.[7] (Abdulaziz b. Baz)

Pitanje:
Gdje idu, kada umru, djeca muslimana i djeca nevjernika?

Odgovor:
Odredište djece muslimana je Džennet, jer oni slijede svoje roditelje, kako kaže Uzvišeni:

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُم مِّنْ عَمَلِهِم مِّن شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ﴾

"Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju povela priključit ćemo djecu njihovu, a djela njihova nećemo nimalo umanjiti – svaki čovjek je odgovoran za ono što sam čini." (Prijevod značenja Et-Tur, 21.)

A što se tiče djece nemuslimana, tj. djece koja su rođena od roditelja koji nisu muslimani, najispravnije je da za njih kažemo: *"Allah najbolje zna šta bi oni radili"*, i njihov status na dunjaluku je poput statusa njihovih roditelja. A što se tiče njihovog statusa na ahiretu, pa Allah Uzvišeni najbolje zna šta bi oni radili, kao što je to kazao i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Allah najbolje zna gdje je njihovo odredište, to je ono što mi trebamo reći, mada nas se to mnogo i ne tiče. Ono što se nas tiče jeste njihov status na dunjaluku, i to da se oni ne gasule, ne zamotavaju u kefine, ne klanja im se dženaza-namaz i ne ukopavaju se u mezarja muslimana, a Allah najbolje zna.[8]

(Šejh Salih b. Usejmin)

[7] Fetava nuru alel-derb, poglavlje: Vjerovanje (1/138).
[8] Medžmu'atu fetava ve resail šejh Muhammed el-Usejmin (2/49).

PROPISI O DJETETU KOJE JE UMRLO PRIJE NAPUNJENJA TRI GODINE

Pitanje:
Kakav je status djece koja umru prije nego što napune tri godine?

Odgovor:
Propis za takvu djecu na dunjaluku jeste da se sa njima postupi kao što se postupa s njihovim očevima i majkama. Tako ono dijete čija su oba roditelja muslimani ili jedan od njih, prema njemu se postupa kao prema svakom muslimanu u pogledu gasuljenja, kefina, dženaze-namaza, ukopa u muslimansko mezarje i u nasljedstvu rodbine iz njegove imovine. A ako su mu roditelji nevjernici, prema njemu se postupa kao i prema ostalim nevjernicima.

Što se tiče propisa u vezi s njima na ahiretu, ako su im roditelji bili nevjernici, njihov slučaj je prepušten Allahu Sveznajućem, Mudrom, Pravednom, Blagom i Milostivom, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je upitan o djeci mušrika:

"Allah najbolje zna šta bi oni radili."[9]

Slavljen neka je Allah koji im neće učiniti nepravdu ni koliko je zrno gorušice, a On je Onaj koji sve potanko zna i o svemu je obaviješten. A ako su oba roditelja ili jedan od njih bili muslimani, on će, uz Allahovu milost, biti stanovnik Dženneta.[10] (Stalna komisija za fetve)

[9] Ahmed, Buharija i Muslim.
[10] Fetava ledžne (8/404-405).

ČISTOĆA (taharet)

STATUS DJEČIJE MOKRAĆE NA PROSTIRCI

Pitanje:
Budući da sam oženjen i da imam djecu, desi se da moje dijete mokri na više mjesta na tepihu, za neka od tih mjesta ja znam, a druga ne znam gdje su, pa imam osjećaj kao da je čitav tepih nečist. Da li mi je dozvoljeno da hodam po tom tepihu kada uzmem abdest za namaz, i da ta mjesta za koja znam da su umokrena operem čašom vode i poslije toga ih prebrišem, i da li sam dužan ponovo se abdestiti i šta sam dužan učiniti? Objasnite mi, Allah vas dobrim nagradio.

Odgovor:
Ako je pitalac oprao i prebrisao mjesta nečistoće i uklonio njen trag, onda mu je dozvoljeno da hoda po toj prostirci, makar mu noge bile mokre od abdesta, i u tome nema nikakve smetnje, jer je on uklonio i oprao nečistoću.

Međutim, ako su ostala neka mjesta na prostirci na kojima ima nečistoće koja nije uklonjena, niti se zna njeno mjesto, onda se on treba kloniti te prostirke i neće na nju stajati kada su mu noge vlažne kako se ne bi uprljao mokraćom. Međutim, ako su mu noge poslije abdesta suhe, nema smetnje da hoda po prostirci, jer na suhe noge ne utječe nečistoća. A ako bi koristio nanule ili pokućnice, i oblačio ih čuvajući se te nečistoće, to bi bilo sigurnije i od sumnje dalje.
Dakle, propis se razlikuje shodno vrsti nečistoće, tako ako su mjesta nečistoće vlažna i poznata, treba ih izbjegavati, a ako je nečistoća

osušena i skrivena, a noge suhe, nema smetnje da se pređe preko te prostirke. Međutim, ako je nečistoća osušena, a noge mokre i ne znamo gdje se nečistoća nalazi, onda ne treba hodati po toj prostirci vlažnih nogu, osim ako na nogama imamo zaštitu, poput nanula papuča i sličnog.[11] (Šejh Salih Fevzan)

DJEČIJA MOKRAĆA U MESDŽIDU-L-HARAMU I DRUGIM DŽAMIJAMA

Pitanje:
Obavljali smo obred 'umre u Mesdžidul-haramu, i radi poteškoće pronalaženja sobe radi jedne noći, proveli smo noć u Mesdžidul-haramu. Sa mnom je bila i moja malena kćerkica koja nije starija od tri i po godine. U toku spavanja ona se umokrila i ja sam samo osjetio mokrinu na tepihu i nije mi ni naumpalo pranje tepiha zbog mnoštva ljudi koji su spavali oko nas, tako sam to i zaboravio učiniti. Kažite mi šta trebam sada uraditi?

Odgovor:
Dužan si učiniti tevbu zbog onoga što se desilo i da se nikada više ne vraćaš takvom djelu. A ako ponovo bude određeno da boraviš u Mesdžidul-haramu ili u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji, a uz tebe bude i dijete, onda ti je dužnost da ga zaštitiš kako mokraća ili izmet ne bi dospjeli u džamiju. Dužnost je također kada se primijeti neka nečistoća u džamiji, očistiti je i obavijestiti o tome čistače kako bi oni džamiju očistili. Nije dozvoljeno biti nemaran i neodgovoran u pogledu ovih stvari. Molim Allaha da oprosti meni i svim muslimanima.[12] (Abdulaziz b. Baz)

[11] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (5/24).
[12] Medžmu'atu fetava, šejh Abdulaziz b. Baz.

PROPISI DOTICANJA DJEČIJEG AVRETA

Pitanje:
Kakav je propis doticanja dječijeg avreta, kada sam pod abdestom? Naime, dok perem dijete poslije male i velike nužde i mijenjam mu odjeću, neizbježno dotičem i njegov avret, pa da li to kvari ili ne kvari abdest?

Odgovor:
Doticanje spolnog organa ženskog ili muškog djeteta, direktno, bez zastora, kvari abdest isto kao i doticanje spolnog organa odrasle osobe, i to zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Ko dotakne svoj spolni organ, neka se abdesti."[13]

(Šejh Salih Fevzan)

PROPIS DOTICANJA MUSHAFA OD STRANE DJECE

Pitanje:
Kod nas postoji medresa u kojoj djeca uče Kur'an napamet. Budući da oni nisu u stanju da stalno čuvaju čistoću, da li su i djeca obavezna uzimati abdest radi doticanja Mushafa?

Odgovor:
Dužnost njihovih staratelja je da im naređuju čistoću, također to je obaveza i učitelja koji ih poučava, ako imaju sedam i više godina. Inače, Mushaf nije dozvoljeno doticati osim onome ko je čist, i to zbog šerijatskih argumenata koji na to upućuju. A što se tiče djece

[13] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (5/14).

mlađe od sedam godina, njima se ne dopušta doticanje Mushafa makar imali abdest, jer zbog nedostatka razlikovanja stvari i pojava (*temjiza*), njihov abdest je neispravan.[14] (Abdulaziz b. Baz)

Pitanje:
Kakav je propis dodirivanja Mushafa od strane djece?

Odgovor:
Ulema se razilazi po pitanju dodirivanja Mushafa za onoga ko nije čist (*muhdis*). Neki učenjaci kažu: "Dozvoljeno je da osoba koja nije čista dodiruje Mushaf, jer ne postoji vjerodostojan i jasan argument koji zabranjuje nečistoj osobi da dodiruje Mushaf, a osnova i temelj je dozvoljenost i neobaveznost određene stvari." Ima učenjaka koji kažu: "Nije dozvoljeno dodirivati Mushaf osim onome ko je čist, jer se u hadisu Amra b. Hazma, koji je napisao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, navodi:

"da ne dodiruje Kur'an osim onaj ko je čist",

a pod čistim se ovdje misli na osobu čistu od nečistoće *(hadesa)*." Ovo mišljenje je ispravnije od prvog, jer riječ čist (*tahir*), mada se podjednako može odnositi na terminološku čistoću (*taharetu ma'nevije*), a i na osjetilnu čistoću (*taharetu hissije*), uobičajeno je da se u šerijatskim tekstovima ne izražava sa riječju čist (*tahir*) za onoga čija je čistoća terminološka, jer je osoba čista terminološkom čistoćom ustvari musliman. Ostaje zatim da se vidi da li propis obuhvata i malenu djecu koja uče Kur'an, pa im je obavezan abdest, ili ih propis ne obuhvata, jer oni nisu ni zaduženi šerijatskim obavezama (*mukellefi*)? U ovome su se također učenjaci razišli, tako neki kažu: "Malena djeca nisu dužna da se abdeste radi dodirivanja Mushafa, jer nisu šerijatski obveznici", dok drugi opet kažu: "Njihova obaveza je da se abdeste", i ovo mišljenje je bez sumnje sigurnije i korisnije jer time usađujemo u dječija srca poštivanje Allahovog govora. Međutim, ako je u obavezivanju djece poteškoća, onda ona mogu dodirivati Mushaf i preko zastora (*hail*), jer je dodirivanje Mushafa preko zastora dozvoljeno onome ko je čist, a i ko je nečist.[15]

(Salih b. Usejmin)

[14] Medžmu'atu fetava, Ibn Baz, Poglavlje: Čistoća i namaz (2/92).
[15] Fetava islamije (4/23).

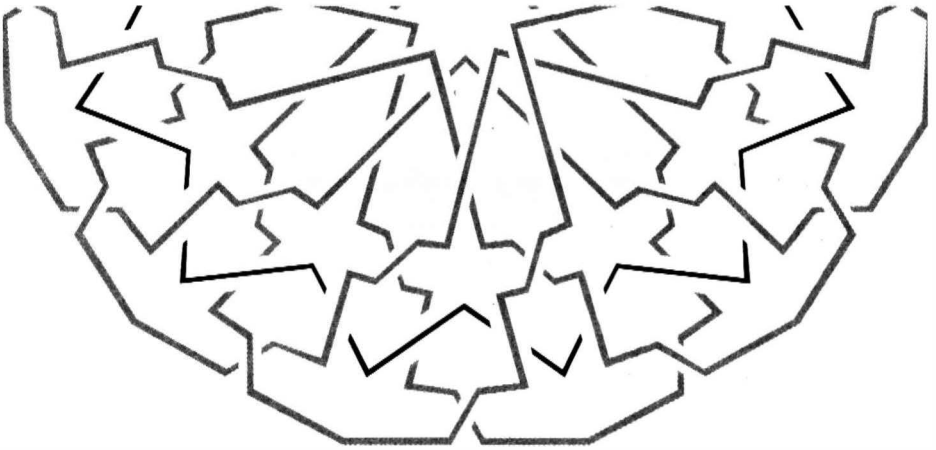

OBREZIVANJE (hitan)

OBREZIVANJE (hitan)

Rekao je uvaženi šejh Abdulaziz b. Baz, Allah mu se smilovao:

"Što se obrezivanja tiče, ono se ubraja u prirodna i urođena svojstva, *(sunenul-fitre)* i u obilježlja muslimana.

Tako se u dva sahiha od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Pet je urođenih svojstava: obrezivanje, uklanjanje dlaka oko spolnog organa, potkraćivanje brkova, sječenje noktiju i čupanje dlaka ispod pazuha."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, započeo je u ovom hadisu s obrezivanjem i kazao da je ono od prirodnih i urođenih svojstava.

Šerijatsko obrezivanje je samo odsijecanje kožice koja prekriva glavić muškog spolnog organa, a nikako guljenje kože koja prekriva spolni organ ili guljenje čitavog spolovila, kao što se prakticira u nekim zaostalim zemljama, gdje zbog neznanja misle da je to propisano obrezivanje. Međutim, to je samo šejtansko propisivanje koje je on uljepšao neznalicama i mučenje onih koji se obrezuju, a suprotno je Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, sunnetu i islamskom šerijatu koji je došao s olakšanjem, jednostavnošću i očuvanjem života. Ovakav postupak je zabranjen iz više razloga:

1- U sunnetu je preneseno samo odsijecanje kožice koja prekriva glavić muškog spolnog organa.
2- To je mučenje i zlostavljanje čovjeka i njegovo masakriranje, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio masakriranje, mučenje i zlostavljanje domaćih životinja i odsijecanje njihovih dijelova tijela, a zlostavljanje i mučenje čovjeka je svakako još više zabranjeno i veći je grijeh.

3- To je također suprotno dobročinstvu i blagosti na koju je podsticao Poslanik, sallalllahu alejhi ve sellem, rekavši:

"Doista je Allah Uzvišeni propisao dobročinstvo u svakoj stvari."

4- Ovakav postupak može dovesti do krvarenja i smrti obrezane osobe, a to nije dozvoljeno radi riječi Uzvišenog:

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾

"I ne ubijajte sami sebe, a Allah je doista prema vama milostiv."
(Prijevod značenja En-Nisa, 29.)

Otuda je ulema čak i kazala da nije obavezno šerijatsko obrezivanje za odraslu osobu ako se bojimo za njeno zdravlje. Također zabranjeno je (*haram*) okupljanje žena i muškaraca u određene dane kako bi prisustvovali obrezivanju i držanje djeteta otkrivenog pred njima, zbog otkrivanja stidnih mjesta (*avreta*) jer vjera islam naređuje da se stidna mjesta pokriju i zabranjuje njihovo otkrivanje. Isto tako miješanje muškaraca i žena tom prigodom nije dozvoljeno zbog nereda, fitne i suprotstavljanja savršenom šerijatu.[16]

(Šejh Abdulaziz b. Baz)

[16] Medžmu'u fetava ve mekalati mutenevi'a (4/423-424).

VRIJEME OBREZIVANJA

Pitanje:
Kada se dijete obrezuje?

Odgovor:
Što se tiče obrezivanja, ono se može obaviti bilo kada, a kada se približi punoljetnost onda bi trebalo požuriti s obrezivanjem, jer su tako činili Arapi, kako muškarac ne bi dostigao punoljetstvo neobrezan.
Što se tiče obrezivanja u sedmoj godini, o njemu postoje dva mišljenja koja se prenose od imama Ahmeda: po jednome mišljenju nije pokuđeno jer je Ibrahim, alejhis-selam, obrezao Ishaka u sedmoj godini, a po drugome je pokuđeno jer je to praksa židova, a pokuđeno je oponašati židove. Ovo je također i mišljenje imama Malika, a Allah najbolje zna.[17] (Šejhul-islam Ibn Tejmijje)

Pitanje:
Da li je dozvoljeno obrezivanje djeteta prije nego što napuni sedam dana od rođenja, pogotovo što u nekim bolnicama obavljaju zahvat obrezivanja i prije sedam dana? Naime, jedan čovjek mi je rekao da je zabranjeno obrezivanje djeteta prije nego što napuni sedam dana, a poslije sedam dana je pokuđeno.

Odgovor:
Hvala Allahu Jedinom, selam i salavat na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu porodicu i ashabe. Obrezivanje muške djece je sunnet, i nije zabranjeno niti pokuđeno da se ono izvrši prije nego što dijete napuni sedam dana od rođenja, također nije zabranjeno a ni pokuđeno da se odgodi, vodeći brigu o onome što je za dijete korisnije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

[17] Medžmu'u fetava (21/113)

"Pet je urođenih svojstava: obrezivanje, uklanjanje dlaka oko spolnog organa, potkraćivanje brkova, sječenje noktiju i čupanje dlaka ispod pazuha." Mutefekun alejhi. [18]

(Stalna komisija za fetve)

GREŠKE KOJE SE ČINE PRILIKOM OBREZIVANJA (sunećenja)

Pitanje:
Pojedini ljudi kada žele da obrežu i očiste svoje sinove, to oglase pa se narod okupi i sakupi novac za djecu, pokazujući tako da je to sunnet. Da li je ovo sakupljanje novca prilikom obrezivanja propisano ili nije?

Odgovor:
Hvala Allahu Jedinom, salavat i selam na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu porodicu i ashabe. Obrezivanje spada u prirodne sunnete na koje je upućivao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a običaj da se radi toga sakuplja novac i držanje do tog običaja jeste novotarija (*bid'a)*.[19] (Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Kod nekih ljudi običaj je da obrezivanje organiziraju prilikom mevluda – Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođendana, kada kolju kurbane i pozivaju mnoge porodice, a poslije obrezivanja poklanjaju djetetu novac. Da li u šerijatu postoji posebna ceremonija proslavljanja obrezivanja?

[18] Fetava ledžne (5/112).
[19] Fetava ledžne (5/113).

Odgovor:
Hvala Allahu Jedinom, salavat i selam na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu porodicu i ashabe.

Prvo, obrezivanje se ubraja u prirodna i urođena svojstva (*sunenul-fitre*) na koje nas je uputio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Drugo, ne postoji u islamu posebna proslava prilikom obrezivanja, a samo organiziranje proslave obrezivanja na dan Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja je izmišljena novotarija. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
"Onaj ko uvede u ovu našu vjeru ono što nije od nje, to se odbija i ne prihvata." Bilježe ga Buharija i Muslim. [20]

(Stalna komisija za fetve)

PROPISI O DJETETU KOJE SE RODI OBREZANO

Pitanje:
Pročitao sam u novinama, od 28. 2. 1305. h., o djetetu koje je rođeno obrezano i to u bolnici Zahir u Mekki. Pa šta je vaše uvaženo mišljenje po ovom pitanju, jer ja znam da se ne rađa obrezan niko osim poslanika, a naš Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je posljednji poslanik i naša vjera je posljednja vjera?

Odgovor:
Hvala Allahu Jedinom, salavat i selam na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu porodicu i ashabe. To se dešava i drugima pored poslanika jer to i nije uopće posebno svojstvo i osobina kojom se odlikuju jedino poslanici.[21] (Stalna komisija za fetve)

[20] Fetava ledžne (5/114).
[21] Fetava ledžne (5/122-123).

OBREZIVANJE DJETETA POSLIJE NJEGOVE SMRTI

Pitanje:
Kada dijete umre prije nego što bude obrezano, da li se obrezivanje obavlja i poslije smrti?

Odgovor:
Nikoga ne treba obrezivati poslije smrti.[22]
(Šejhul-islam Ibn Tejmijje)

Pitanje:
Jednom čovjeku Allah je podario dijete koje je živjelo samo jedanaest dana, a potom je umrlo prije nego što je obrezano. Nakon toga otac je dijete obrezao dok je bilo mrtvo, i to zbog straha da ne padne u grijeh. Ovo je uradio iz neznanja, pa kakav je sada propis u vezi s tim? Da li je dužan platiti iskup *(kefferet)*? Odgovorite nam Allah vas dobrim nagradio.

Odgovor:
Hvala Allahu Jedinom, salavat i selam na Poslanika, njegovu porodicu i ashabe. Ako je stvar onakva kako je navedeno u pitanju, onda on nije grješan, jer nije znao, ali to ne bi trebao više činiti poslije preseljenja djeteta.[23] (Stalna komisija za fetve)

[22] Medžmu'u fetava (21/115).
[23] Fetava ledžne (5/122).

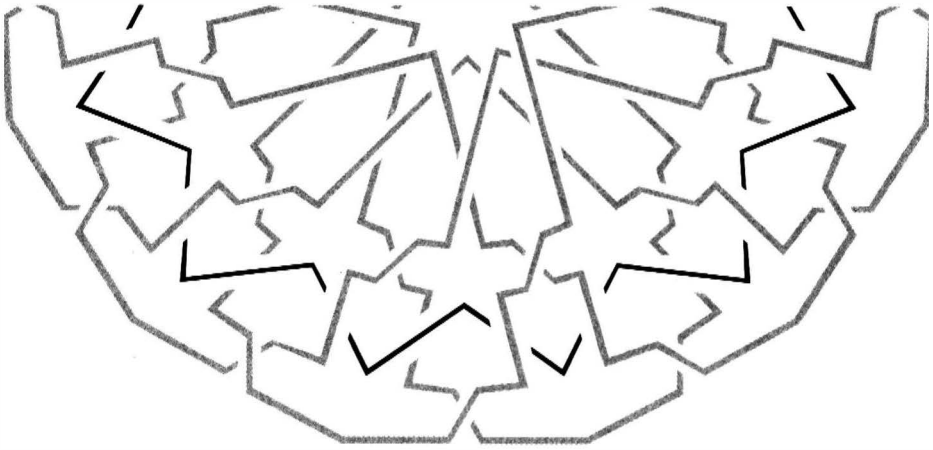

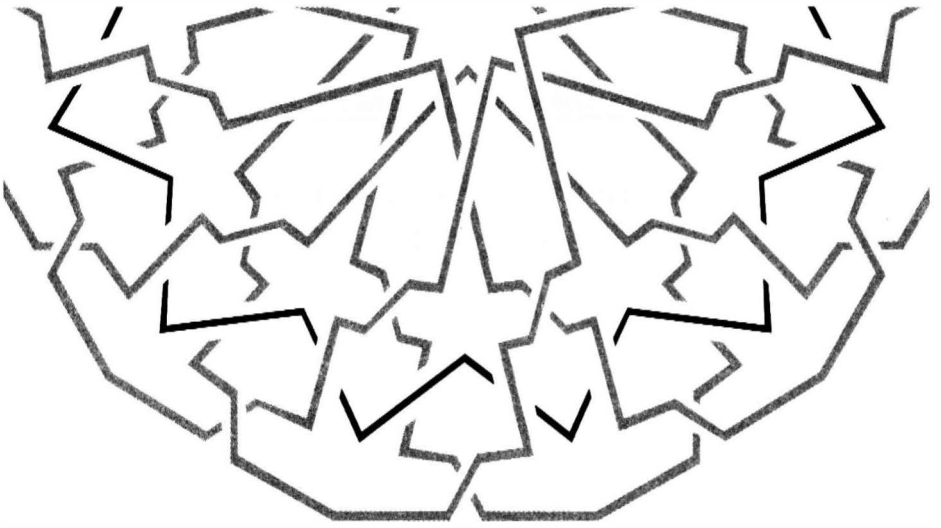

AKIKA

AKIKA ZA MRTVO NOVOROĐENČE

Pitanje:
Da li se akika kolje djetetu koje se rodi u vremenu određenom za porod, ali umre neposredno prije rođenja?

Odgovor:
Ako novorođenče izađe iz majčine utrobe mrtvo, neki učenjaci kažu da se takvom djetetu ne kolje akika, jer je ona propisana sedmog dana po rođenju. Drugi učenjaci opet smatraju da mu treba zaklati akiku, jer je to dijete kojem je već udahnuta duša, i bit će proživljen na Sudnjem danu, pa se za njega kolje akika.

Ono što ja smatram po ovom pitanju jeste da je tom djetetu ipak preče zaklati akiku, ali to nije toliko poželjno koliko je poželjno da se zakolje akika djetetu koje je živjelo do sedmog dana, jer se akika kolje sedmog dana, a ako se propusti, onda četrnaestog dana, a ako prođe, onda dvadeset i prvog dana. Ovako navode učenjaci, pa ako se klanje akike propusti u ovim danima, onda se kolje u bilo kojem drugom danu.[24] (Šejh b. Usejmin)

[24] Fetava menaril-islam (3/697).

AKIKA ZA OSOBU KOJOJ RODITELJI NISU ZAKLALI AKIKU U DJETINJSTVU

Pitanje:
Kakav je propis akike za osobu kojoj roditelji nisu zaklali akiku u djetinjstvu?

Odgovor:
Akika je sunnet, a to je klanje dvije ovce za muško novorođenče i jedne za žensko sedmog dana po rođenju, ili u nekom drugom danu poslije. Akika je u stvarnosti sunnet za oca novorođenčeta kojim izražava svoju zahvalnost Allahu i približava Mu se, nadajući se zdravlju novorođenčeta i postizanju bereketa. On će sam jesti meso akike, pokloniti je i drugima i podijeliti kao sadaku kao što se čini i sa kurbanom. Za akiku se može zaklati isto što i za kurban kad je riječ o starosti životinje, vrsti i nepostojanju mahana. Ako roditelj ne zakolje akiku, onda je propustio sunnet, a nije propisano čovjeku da sam za sebe kolje akiku, ako to za njega nisu roditelji učinili, jer je to sunnet za roditelja, a Allah najbolje zna.[25] (Šejh Salih Fevzan)

[25] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (3/194).

OKUPLJANJE RADI JEDENJA AKIKE

Pitanje:
Da li je ispravno da musliman kome se rodi dijete skuha hranu i pozove svoju braću muslimane na večeru?

Odgovor:
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao je akiku, i to za muško novorođenče dvije ovce, a za žensko jednu. Također je propisao da se dio akike pojede, dio pokloni, a dio podijeli kao sadaka. Pa ako onaj kome se rodilo dijete napravi hranu i pozove određene ljude, i u tu hranu stavi nešto mesa od akike, u tome nema ništa loše i to spada u dobročinstvo. Međutim, ono što neki ljudi čine, pa spremaju hranu na dan rođenja djeteta i to nazivaju rođendanom, pa se to ponavlja svake godine prema željama roditelja, rodbine i samog djeteta, to nije od šerijata već je to novotarija (*bid'a*). Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"Onaj ko uradi djelo koje mi nismo naredili, ono se odbija."

Također je rekao:

"Onaj ko uvede u ovu našu vjeru ono što nije od nje, to se odbija i ne prihvata se."

Naš uspjeh zavisi od Allaha, neka je salavat na našeg poslanika Muhammeda njegovu porodicu i ashabe.[26] (Stalna komisija za fetve)

[26] Fetava ledžne (11/436).

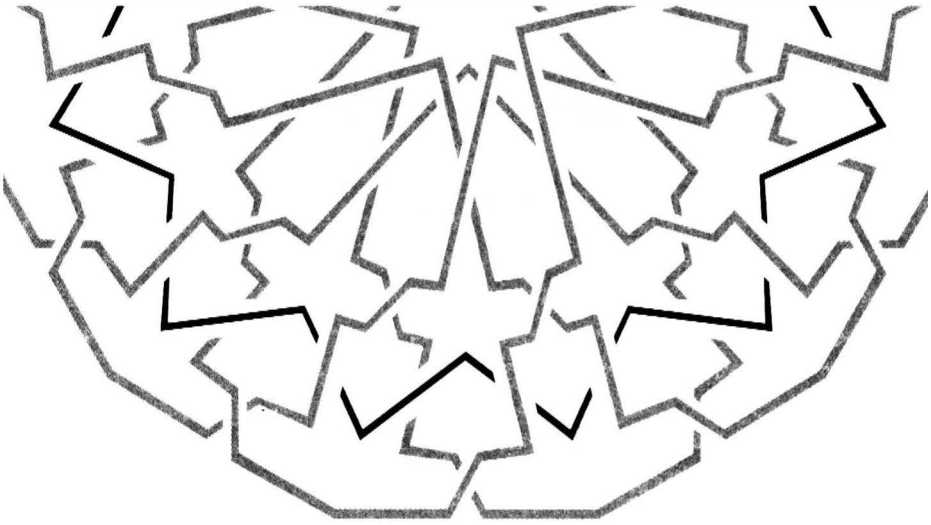

NAMAZ

NAGRADA ZA NAMAZ DJETETA

NAMAZ MALOLJETNOG DJETETA

Pitanje:
Da li će imati nagradu maloljetno dijete, tj. da li će njegov namaz biti upisan u knjigu dobrih djela?

Odgovor:
Dijete će imati nagradu za svoj namaz ako je dostiglo godine raspoznavanja i spoznaje (*temjiza*), i ako bude kako treba izvršavalo farzove abdesta i namaza.[27] (Stalna komisija za fetve)

NAMAZ U DŽEMATU

Pitanje:
Ja imam djecu čija je starost od devet do jedanaest godina, i vodim ih sa sobom na namaz. Ponekad na sabah-namazu bude hladno, pa su mi neki ljudi govorili da sam grješan što djecu koja još ne znaju dovodim u džamiju. Ja vas sada pitam da li sam grješan, pa mi odgovorite, Allah vas dobrom nagradio!

[27] Fetava ledžne (6/27).

Odgovor:
Ako je onako kako ste naveli, vi ste tada ispravno postupili, Allah vas dobrim nagradio, i molimo Allaha da vas nagradi i da vas učini lijepim primjerom i za druge roditelje. Pogriješio je onaj ko vam je kazao da ste vi grješni, molimo Allaha da mu oprosti i da ga uputi na pravi put i učini od onih koji druge podstiču i bodre da čine dobra djela. Bilježe imam Ahmed, Ebu Davud i Hakim od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

"Naređujte svojoj djeci namaz kada budu imali sedam godina, a kada budu imali deset i udarite ih radi namaza, i rastavite ih u postelji."

Ovaj hadis je općenit i odnosi se na zimu i druga godišnja doba.[28]
(Stalna komisija za fetve)

PRISUSTVOVANJE DJECE BAJRAM-NAMAZIMA

Pitanje:
U mojoj zemlji postoji običaj vezan za djecu, a to je da oni na dan Bajrama odlaze na bajramsku musallu, ali ne klanjaju, već sjede u blizini džamije i galameći raduju se Bajramu, pa tako ometaju klanjače i oni ne mogu pratiti hutbu. Oni ovako čine sve dok ljudi ne izađu iz džamije pa se onda i sa njima nastavljaju radovati. Ja sam ih nekoliko puta upozoravao, ali bez uspjeha. Molim vas da nam odgovorite uz pojašnjenje o ovom običaju kojem se djeca vraćaju iz generacije u generaciju?

Odgovor:
Ne treba djeci zabranjivati da prisustvuju bajramskom namazu ako imaju sedam i više godina, na osnovu riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

[28] Fetava ledžne (6/27-28).

"Naređujte svojoj djeci namaz kada budu imali sedam godina, a kada budu imali deset i udarite ih radi namaz, i rastavite ih u postelji."

Shodno tome, djecu treba savjetovati i upućivati da poštuju adabe islama i paze na pravo namaza klanjača, te da slušaju hutbu i vaz, i također da ne galame kako ne bi ometali hatiba i one koji slušaju njegov govor. O njima treba da vode brigu njihovi očevi i staratelji te da ih paze i umire. Međutim, prema djeci treba biti oprezan i umjeren, te ne treba prema njima biti ni previše strog, ali im isto tako ne treba dopustiti da prave nered i da uznemiravaju klanjače. Od Allaha pomoći tražimo.[29] (Stalna komisija za fetve)

ULAZAK DJECE U DŽAMIJU

Pitanje:
Kakav je propis ulaska djece i nenormalnih osoba u džamiju?

Odgovor:
Obaveza je staratelja poremećenih osoba da im zabrane ulazak u džamiju kako bi zaštitili džamiju i klanjače od neugodnosti, kao i da se brinu o njihovom liječenju. Što se tiče djece, nije zabranjeno da ulaze u džamiju uz svoje staratelje ili sami ako razaznaju i imaju sedam i više godina, kako bi sa drugim klanjačima obavili namaz.[30] (Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Kakav je propis da žena dovodi djecu u džamiju?

[29] Fetava ledžne (8/288-289).
[30] Fetava ledžne (6/275).

Odgovor:
U vezi s tim pitanjem postoji detaljno pojašnjenje: Ako djeca imaju sedam godina i više, onda je dozvoljeno da se dovode u džamiju radi podučavanja i navikavanja na namaz, a njihov namaz smatra se nafilom. A ako imaju ispod sedam godina, onda ih ne treba dovoditi u džamiju izuzev ako smo sigurni da time nećemo uznemiravati klanjače, te da nećemo uprljati džamiju. Ako smo u stanju da se brinemo o njima i postoji potreba da ih dovedemo u džamiju, poput straha da ih same ostavimo kod kuće, onda je to dozvoljeno.[31]
(Šejh Salih Fevzan)

Pitanje:
Da li je dozvoljeno da djeca koja imaju manje od deset godina stoje u sredini saffa, a oni nose kratke pantalone ili dječije pamperse, a imaju tri ili četiri godine? Da li je dozvoljeno da imam klanja u čaršafu?

Odgovor:
Dozvoljeno je da dijete koje je razumno klanja u sredini saffa, pod uvjetom da je podučeno i da zna poštivati džamiju i klanjače i postoji sigurnost da se neće igrati i da je pod potpunom čistoćom. Preče je međutim da djeca klanjaju iza muškaraca, osim ako postoji bojazan da će, ako se okupe, smijati se mnogo, igrati i tako uznemiravati klanjače, tada je obaveza rastaviti ih. Što se tiče djece koja još ne razumiju i ne razaznaju, njih ne treba uvoditi u džamiju za vrijeme namaza, a ni za vrijeme džumanske hutbe, jer oni nisu svjesni svetosti džamije.

Što se tiče namaza imama, a i drugih osoba u jednom komadu odjeće poput ogrtača ili čaršafa, u tome nema smetnje ako odjeća pokriva stidno mjesto *(avret)*. Međutim, preče je da se ispod obuće donji dio odjeće ili pantalone, kako bi bio siguran da se neće otkriti ništa od njegovog stidnog mjesta.[32] (Abdurrahman b. Džibrin)

[31] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (3/97).
[32] Fetava islamijje (1/296).

GDJE DIJETE TREBA STATI U NAMAZU

MJESTO DJECE U NAMAZU

Pitanje:
Kada čovjek predvodi kao imam dvoje djece ili više koji nisu punoljetni, gdje će djeca stati, iza njega ili sa njegove desne strane?

Odgovor:
Sunnet je da djeca kada dostignu sedam godina i više, stanu iza imama poput odraslih, a ako je samo jedno dijete, onda će stati sa njegove desne strane. Prenosi se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on klanjao u kući Ebu Talhe, pa je Enesa i jetima postavio iza sebe, a Ummu Sulejm iza njih. A u drugom hadisu prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sa Enesom pa ga je postavio sa svoje desne strane, a klanjao je i sa Ibn Abbasom pa ga je postavio sa svoje desne strane.[33] (Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Da li dijete koje nije punoljetno može popuniti saff?

Odgovor:
Kada muško dijete napuni sedam godina, može klanjati u džematu i popunjavati saff.[34] (Stalna komisija za fetve)

[33] Fetava ledžne (8/20-21).
[34] Fetava ledžne (8/21).

Pitanje:
Čovjek ima dvoje djece, najstarije ima deset godina, a mlađi ima osam godina, pa da li su oni džemat, pa da otac može stati naprijed, a djeca iza njega, ili će djecu staviti sa svoje desne strane?

Odgovor:
Djecu će poredati iza imama, jer oni imaju status pravih klanjača. Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u kući Ebu Talhe, pa je Enesa i jetima postavio iza sebe, a Ummu Sulejm (Enesovu majku) iza njih.[35] (Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Kakav je propis da djeca koja još ne raspoznaju ulaze u saffove klanjača i stoje između njih za vrijeme namaza?

Odgovor:
Ne treba da djeca koja ne raspoznaju pojave staju u saffove između klanjača u toku namaza. Nije dozvoljeno da djeca staju u saffove u namazu, jer ona se ne ubrajaju u klanjače, a i zato što se uglavnom igraju i ometaju klanjače.[36] (Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Dvojica ljudi ušla su u džamiju zajedno sa djetetom starim oko sedam ili osam godina, zatim je jedan od njih stao naprijed i klanjao s drugim čovjekom i dječakom koji su stajali iza njega. Kakav je status njihovog namaza, da li je ispravan ili neispravnim, i koliko godina treba da ima dijete da bi moglo popunjavati saff u namazu?

Odgovor:
Propisano je da dijete čije se popunjavanje saffa smatra ispravnim, bude šerijatski punoljetno, i to ako je napunilo petnaest godina ili je doživjelo poluciju ili su mu nikle dlačice oko stidnog mjesta.

[35] Fetava ledžne (8/21-22)
[36] Medželletul-buhus (A/18/94).

A dozvoljeno je, prema ispravnijem mišljenju učenjaka, da saff popunjava i dijete koje ima sedam godina.[37]

(Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Kada dijete stane u saff, da li je dozvoljeno onome ko dođe kasnije da ga pomjeri nazad sa njegovog mjesta ili će stati do njega? A ako nije dozvoljeno da ga pomjeri nazad, kakav je propis ako dijete ne umije propisno klanjati?

Odgovor:
Ako je dijete svjesno i razumno, neće ga pomjerati sa njegovog mjesta, jer je on prije drugih muslimana došao u saff pa je i najpreči da tu klanja. Također tu je i podstrek i ohrabrenje djeci da se utrkuju radi namaza. Ali ako dijete ne raspoznaje stvari i pojave ili nije uopće razumno, onda se takvo dijete pomjera nazad, jer njegov namaz nije ispravan.[38] (Šejh Abdulaziz b. Baz)

Pitanje:
Ako čovjek predvodi u namazu dvoje djece, da li će ih staviti iza sebe ili sa svoje desne strane? I da li je punoljetnost uvjet ispravnosti stajanja djeteta u namaskom saffu?

Odgovor:
U ovom slučaju propisano je da ih stavi iza sebe poput šerijatskih obveznika, ako imaju sedam i više godina. Ovako će postupiti ako bi uz obveznika stajao dječak, imam će ih staviti iza sebe, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sa Enesom b. Malikom i jetimom, pa ih je stavio iza sebe, kada je bio u posjeti Enesovoj neni, a tako je postupio i sa ensarijama Džabirom i Džebbarom, i stavio ih je iza sebe.

A što se tiče jednog klanjača uz imama, on će ga staviti sa svoje desne strane, svejedno da li se radilo o šerijatskom obvezniku ili djetetu,

[37] Medželletul-buhus (A/18/94-95).
[38] Fetava šejh Ibn Baz, poglavlje: Namaz i čistoća (2/416).

jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je Ibn Abbas stao u noćnom namazu sa njegove lijeve strane, pomjerio ga na desnu stranu. Isto tako, Enes, radijallahu anhu, klanjao je sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pojedine nafila-namaze, pa ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio sa svoje desne strane.

A ako se radi o jednoj ili više žena, one onda klanjaju iza imama, i nije im dozvoljeno da stanu u isti saff sa imamom niti sa muškarcima, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je klanjao sa Enesom i jetimom, Ummu Sulejm, Enesovu majku, stavio iza njih.[39]

(Šejh Abdulaziz b. Baz)

Pitanje:
Šta možete reći o stajanju djece u saffu iza imama?

Odgovor:
Ulema se razišla po pitanju stajanja djeteta u saffu iza imama, ili iza saffa, ako stoji u njemu sam. Ispravan stav je da ako je dijete razumno, onda nema smetnje da stoji u saffu, jer je Abdullah b. Abbas stajao uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u noćnom namazu, a također i Enes b. Malik stajao je zajedno sa jetimom sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u nafila-namazu. Poznato je da je jetim dječak koji nije dostigao punoljetnost, a osnova je da ono što je dozvoljeno u dobrovoljnim namazima *(nafilama)*, biva dozvoljeno i u obaveznim namazima *(fard)*, izuzev ako postoji dokaz koji ukazuje na razliku.[40] (Šejh Salih Fevzan)

Pitanje:
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je odrasle na klanjanje u prvom saffu, međutim neki imami kritiziraju i osuđuju djecu i zabranjuju im da klanjaju u prvom saffu, a posebno u sredini saffa iza imama i govore im: "Ovo nije mjesto za vas", dok istovremeno stariji ne žure u prvi saff, pa kakav je vaš stav, uvaženi šejhu?

[39] Fetava šejh Ibn Baz, poglavlje: Namaz i čistoća (2/417-418).
[40] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (5/52).

Odgovor:
Mi kažemo onome ko zabranjuje djeci da klanjaju u prvom saffu, ili iza imama, gdje vam je dokaz? A oni nemaju dokaza. Obaveza je da onaj ko pretekne nekoga do nekog mjesta, on biva preči da na tom mjestu sjedi, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da čovjek podiže svoga brata i sjedne na njegovo mjesto. Također je kazao:

"Onaj ko prije drugih stigne do nekog mjesta, najpreči je da tu sjedi."[41]

A nema dokaza čovjek koji odstranjuje djecu iz prvog saffa, već je to nepravda prema mlađima i njihovo tjeranje od džamija, kao i izazivanje prezira prema tom čovjeku. A što se tiče riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Neka mi se od vas približe punoljetni i zreli ljudi",

one se odnose na naredbu starijima da prođu naprijed i približe se. Riječi hadisa **"Neka mi se od vas približe"** naredba su starijima da prođu naprijed, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: "Neka mi se ne približavaju osim oni koji su punoljetni." Da je rekao: "Neka mi se ne približavaju osim punoljetni", mi bismo djecu nazad vraćali, jer je on zabranio da u prvom saffu klanjaju osim punoljetni. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:

"Neka mi se približe od vas",

namjeravajući da ih podstakne na klanjanje u prvom saffu. Svakako, ako bi djeca pravila nered u džamiji, ili ometala klanjače, mi ćemo ih tada spriječiti i umiriti uz pomoć staratelja ili direktno, pa ako se ne smire, možemo im zabraniti čak i ulazak u džamiju.[42]

(Šejh Salih b. Usejmin)

Pitanje:
Da li dijete može zamijeniti imama u namazu ako bi on bio primoran napustiti namaz?

[41] Ebu Davud (3071).
[42] Likau babil-meftuh, Trinaesti susret (52-55).

Odgovor:
Ako bi imam slučajno bio primoran da u namazu traži zamjenu, kao kada bi ga zadesilo nešto u namazu, a iza njega nema nikoga osim djece koja nisu spremna da ga zamijene, kako će postupiti?

Prvo:
Allah ti bereket dao, a kada se desio takav slučaj? Možda jednom u godini. Ja sam već trideset godina imam u džamiji, i to mi se nijednom nije desilo.

Drugo:
Nema smetnje da nas zamijeni i dijete ako umije učiti Kur'an, pa makar imalo deset godina, mi ćemo ga proturiti da predvodi džemat, jer se prenosi u "Sahihu" imama Buharije da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"U namazu vas predvodi onaj ko je najučeniji u Kur'anu."
Amr b. Seleme Džurmi bio je oštrouman, a imao je samo sedam godina, sačekivao je putnike i Kur'an je naučio od putnika koji su prolazili. Kada je do njegovog naroda stigao Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis:

"U namazu vas predvodi onaj ko je najučeniji u Kur'anu",

ne nađoše nikoga u plemenu učenijeg u Kur'anu od njega, pa su ga odredili da ih predvodi u namazu, a imao je šest ili sedam godina, i ovaj hadis je kod Buharije. On je na sebi nosio kratak donji dio odjeće *(izar)*, pa kada bi učinio sedždu i sa nje se podigao, otkrilo bi mu se stidno mjesto. Jednog dana neka žena iz njihovog naselja izađe, dok ih je dječak predvodio i reče: *"Pokrijte zadnjicu vašeg učača."* Pošto je to žena kazala, oni mu kupiše novu košulju,tako da je kazao: *"Nisam se obradovao ničemu poslije prihvatanja islama kao toj košulji."*

A što se tiče razumnosti i mogućnosti razlikovanja, ona pretežno biva sa sedam godina, ali se može desiti da oštrouman bude i dječak od pet godina. Mahmud b. Rebi'a, radijallahu anhu, kazao je: *"Sjećam se gutljaja vode kojim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, polio moje lice, a imao sam samo pet godina."*

Otuda kažemo da neka djeca postaju oštroumna dok su još malena, neka dostignu i osam godina a nisu oštroumna.[43]

(Šejh Salih b. Usejmin)

IMAMET DJECE

Pitanje:
Čovjek je ušao u džamiju i zatekao skupinu dječaka od kojih najstariji ima dvanaest godina, pa da li je ispravan imamet ovog dječaka koji je star dvanaest godina?

Odgovor:
Ispravno je predvođenje namaza u džematu od strane djeteta koje razumije namaz, na osnovu riječi Poslanika, salllallahu alejhi ve sellem:

"Narod u namazu predvodi onaj ko je najučeniji u Kur'anu."

Također jer se kod Buharije nalazi hadis od Amra b. Seleme el-Džurmija koji kaže: *"Moj otac se vratio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je kazao da je čuo Poslanika kako kaže:*

"Kada nastupi vrijeme namaza, neka vas predvodi onaj ko najviše pamti iz Kur'ana."

Pa su ljudi pogledali i nisu našli da iko od mene više zna Kur'ana napamet, te su me postavili za imama, a imao sam samo šest ili sedam godina.[44] (Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Da li je ispravan imamet djece?

[43] Likau babil-meftuh, Trinaesti susret (52-55).
[44] Fetava ledžne (7/389).

Odgovor:
Ispravno je predvođenje namaza od strane djeteta ako je razumno i umije lijepo klanjati namaz, jer imam Buhari u svom "Sahihu" prenosi od Amra b. Seleme el-Džurmija da je kazao: *"Kada se moj otac vratio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Doista je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:*

'Kada dođe vrijeme namazu, neka vam neko od vas prouči ezan, i neka vas predvodi u namazu onaj ko najviše zna Kur'ana napamet.'
Pa su pogledali i nisu našli da iko među njima zna više Kur'ana od mene, a ja sam tada imao šest ili sedam godina." Također na to upućuju i uopćene riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Narod predvodi (u namazu) onaj ko najbolje poznaje Kur'an."
Hadis bilježi imam Muslim.[45] (Abdulaziz b. Baz)

DŽENAZA - NAMAZ DJETETU

NAMAZ POBAČENOM DJETETU

Pitanje:
Moja supruga imala je pobačaj u trudnoći, tačnije pobacila je dijete u šestom mjesecu trudnoće. Radila je teške i naporne poslove, a uz to je još i postila ramazan, te se boji da je smrt djeteta u njenom stomaku prije rođenja nastupila zbog napornog rada. Osim toga, dijete je ukopano a ni dženaza mu nije klanjana, pa kakav je propis izostavljanja dženaze-namaza tom djetetu? I šta je obaveza ove žene kako bi otklonila ove sumnje koje je obuzimaju zbog smrti djeteta? Odgovorite nam, Allah vas nagradio!

[45] Medžmu'u fetava, semahati šejh Ibn Baz, poglavlje: Namaz i čistoća (2/391-392)

Odgovor:
Kada pobačeni plod u majčinoj utrobi dostigne četiri mjeseca starosti, obaveza je da se ogasuli, umota u kefine i da mu se klanja dženaza, jer kada dostigne četiri mjeseca, udahne mu se duša, na što upućuje hadis Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, koji kaže: *"Govorio nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je onaj koji istinu govori:*

' Uistinu se svako od vas, u utrobi svoje majke, oblikuje četrdeset dana kao kapljica (sjemena), zatim biva zakvačak isto toliko, a zatim biva ugrušak mesa isto toliko, zatim mu se pošalje melek te mu udahne dušu..."[46]

To je ukupno stotinu dvadeset dana, tj. četiri mjeseca, pa ako se u ovom periodu desi pobačaj, dijete se gasuli, umotava u kefine i klanja mu se dženaza i zajedno će biti sa drugim ljudima proživljeno na Sudnjem danu.

Međutim, ako je plod star manje od četiri mjeseca, onda se ne gasuli, ne zamotava u kefine, niti mu se klanja dženaza, i ukopava se bilo gdje jer je to komad mesa i nije čovjek.

Pobačeno dijete koje je spomenuto u pitanju bilo je staro šest mjeseci i obaveza (*vadžib)* je da se ogasuli, umota u kefine i da mu se klanja dženaza. S obzirom da su u pitanju spomenuli da mu nisu klanjali dženazu, njihova obaveza je da mu sada klanjaju dženazu na njegovom kaburu, ako znaju gdje je, a u suprotnom, klanjat će mu namaz u odsustvu (*salatul-gaib*) i dovoljan je jedan namaz za to dijete.

Što se tiče sumnje majke djeteta da je ona kriva za pobačaj, takve sumnje nemaju svoje osnove i ne treba se na njih osvrtati, a koliko samo djece umre u utrobama njihovih majki za što one nisu uopće odgovorne, zato se čuvajte tih sumnji i vesvesa koje vam mogu zagorčati život, a Allah najbolje zna.[47] (Šejh Salih b. Usejmin)
Pitanje:
Moja supruga je prije preseljenja na ahiret pobacila dijete koje je imalo četiri mjeseca, i ja sam ga uzeo i zakopao a nisam mu namaz

[46] . Muttefekun alejhi.
[47] Fetava menaril-islam (1/265-266).

klanjao, pa vas molim da me uputite ako sam dužan nešto ispraviti?

Odgovor:
Pobačeno dijete je trebalo ogasuliti, u kefine umotati i klanjati mu dženaza-namaz, prema ispravnijem mišljenju učenjaka, jer je već bilo napunilo četiri mjeseca. Na to općenito upućuje i hadis koji bilježe Ebu Davud i Tirmizi od Mugire b. Šu'be, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

"Pobačenom djetetu (sakt) klanja se dženaza-namaz."

Međutim, propušteno je ono što je trebalo učiniti i sada niste grješni niti ste obavezni bilo šta učiniti.[48] (Stalna komisija za fetve)

PROPIS IZOSTAVLJANJA DŽENAZA-NAMAZA UMRLOM DJETETU

Pitanje:
Podareno mi je dvoje muške djece koja su umrla poslije porođaja, a ja nisam bio prisutan, te su ukopani a nije im se klanjala dženaza-namaz, s tim da su umrla sat vremena poslije poroda. Kad sam se poslije sedam dana vratio sa putovanja, pitao sam ukućane za njihova imena, te su mi kazali da su jednom od njih dali ime Muhammed, a drugom Alija. Abdestio sam se i otišao do kabura u koji su ukopani, te sam im klanjao dženaza-namaz. Oni su bili moji sinovi i ja vas molim da mi odgovorite ako smatrate da li smo dužni dati iskup (*keffaret)* zbog toga što su ukopani bez dženaza-namaza?

Odgovor:
Ako stvari uistinu stoje onako kako si spomenuo, tvoj namaz na njihovom kaburu gdje su ukopani je ispravan i validan, i niste

[48] Fetava ledžne (8/406-407)

obavezni dati bilo kakav iskup (*keffaret)*, ali u budućnosti treba postupati onako kako je to Allah propisao, da se muslimani pobrinu o svojim umrlim, od njihovog ispuštanja duše, pa sve dok se ne ukopaju.[49] (Stalna komisija za fetve)

DRUGA PITANJA VEZANA ZA NAMAZ

ŠTA SE PODRAZUMJEVA POD ''SEDAM GODINA'' U HADISU VEZANOM ZA NAMAZ

Pitanje:
Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"Naređujte svojoj djeci namaz kada budu imali sedam godina, i radi njega ih udarite kada budu imali deset, i rastavite ih u postelji."

Da li se pod sedam godina misli na to kada napune šest godina i nastane im sedma godina ili kada napune sedam i uđu u osmu godinu?

Odgovor:
Kada dijete dostigne sedmu godinu, njegov staratelj mu je dužan naređivati namaz kako bi se na njega navikao, zbog hadisa koji bilježe imam Ahmed, Ebu Davud i Hakim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Naređujte svojoj djeci namaz kada budu imali sedam godina, i radi njega ih udarite kada budu imali deset, i rastavite ih u postelji."

Prema ovom hadisu očito je da se misli na sedam punih godina, a ne ulazak u sedmu godinu.[50] (Stalna komisija za fetve)

[49] .Fetava ledžne (8/405-406).
[50] Fetava ledžne (6/26).

NAMAZ NA MJESTU GDJE SE DJECA IGRAJU

Pitanje:
Jedna žena kaže: Kada želim obaviti namaz djeca dođu i igraju se ispred mene i penju se na mene, što me sprečava da budem skrušena i koncentrirana u namazu, i dovodi do nelagodnosti i žurbe u obavljanju namaza, pa šta mi savjetujete, Allah vas dobrim nagradio?

Odgovor:
Savjetujemo vas da ne klanjate na mjestu gdje se nalaze djeca, jer se ona ne mogu kontrolirati niti spriječiti, zato izaberi neko mjesto koje je daleko od djece i na njemu klanjaj, to je moj savjet, a Allah upućuje na pravi put.[51] (Šejh Salih b. Usejmin)

NAMAZ ZA DJECU PRIJE NAMSKOG VREMENA IZ STRAHA DA NE ZASPE

Pitanje:
Da li je dozvoljeno da svojoj djeci odredim imama koji će im klanjati jacija-namaz poslije akšam-namaza prije nego što odrasli klanjaju, jer djeca obično zaspe prije jacija-namaza?

Odgovor:
Nije dozvoljeno da se djeci koja još nisu punoljetna, ženskoj ili muškoj, odredi imam koji će im klanjati jacijski namaz poslije akšamskog, a prije nastupanja vremena jacijskog namaza iz straha da će djeca zaspati, jer je vrijeme namaza jedno i za odrasle i za djecu. Međutim, njihov staratelj trebao bi ih nečim zaposliti i zabaviti, što će od njih odagnati pospanost kako bi jaciju klanjali u njenom vremenu.[52] (Stalna komisija za fetve)

[51] Fetava menaril-islam (1/181).
[52] Fetava ledžne (6/152).

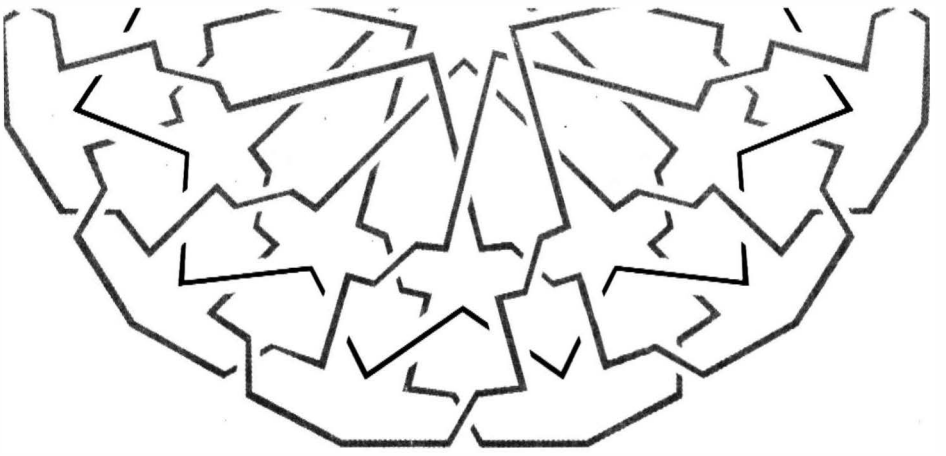

ZEKAT I PROPISI VEZANI ZA DJEČIJI IMETAK

ZEKATUL-FITR ZA DIJETE KOJE JOŠ NIJE ROĐENO

Pitanje:
Da li je dozvoljeno dati zekatul-fitr na ime djeteta u majčinoj utrobi?

Odgovor:
Lijepo je (*mustehab*) dati zekat na ime nerođenog djeteta jer je to činio i Osman, radijallahu anhu, ali to nije obavezno, jer da je zekat vezan za dijete prije rođenja, bio bi vezan i za nerođenu mladunčad domaćih životinja.[53] (Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Moja supruga bila je noseća u blagoslovljenom mjesecu ramazanu, te sam dao sadekatul-fitr za dijete u majčinoj utrobi. Međutim, kada se moja supruga porodila, nekoliko dana poslije Ramazanskog bajrama, kaderom Allaha Slavljenog i Uzvišenog, rodila je dvoje djece. Da li sam ja sada nešto dužan budući da sam dao sadekatul-fitr samo za jedno dijete, a za drugo nisam dao?
Odgovor:
Niste dužni ništa radi izostavljanja zekatul-fitra za drugo dijete.[54] (Stalna komisija za fetve)

[53] Fetava ledžne (9/367).
[54] Fetava ledžne (9/366).

RASPOLAGANJE DJEČIJIM IMETKOM

Pitanje:
Da li je dozvoljeno raspolagati imetkom jetima koji sam nije sposoban raspolagati svojim imetkom?

Odgovor:
Dozvoljeno je staratelju (*velijju*) jetima da raspolaže imetkom jetima u onome u čemu je korist za jetima iz ljubomore prema njegovom imetku. Kaže Allah Uzvišeni i Plemeniti:

﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ﴾

"I ne približavajte se imetku jetima osim sa najljepšom namjerom, sve dok ne dostignu punoljetnost."

(Prijevod značenja El-En'am, 152.)

Staratelj (*velijj*) jetima upravlja njegovim imetkom kako bi ga unaprijedio i koristi ga u onome što je korisno za jetima, a nije dozvoljeno korištenje imetka jetima u poslovima koji će ga umanjiti ili mu naštetiti.[55] (Šejh Salih b. Usejmin)

ZEKAT NA IMETAK MALODOBNE I NERAZUMNE DJECE

Pitanje:
Da li je dozvoljeno dati zekat na imetak onoga ko nije šerijatski obveznik, poput maloljetne i nerazumne osobe?

[55] Fetava islamijje (4/352).

Odgovor:
Po ovom pitanje učenjaci su se razišli, tako jedni smatraju da nije obavezno izdvajanje zekata iz imetka malodobne i nerazumne osobe, jer malodobne i nerazumne osobe nisu šerijatski obveznici (*ehlu -teklif*).

Drugi opet smatraju da je izdvajanje zekata iz njihovog imetka obavezno (*vadžib*) i ovo je ispravnije mišljenje, zbog toga što je zekat dužnost vezana za imetak i u zekatu se ne osvrćemo na vlasnika. Na to upućuju i riječi Allaha Uzvišenog:

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا﴾

"Uzmi iz njihovih imetaka sadaku i očisti ih njome."
(Prijevod značenja Et-Tevbe, 103.)

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ﴾

"Uzmi iz njihovog imetka", čime je postojanje imetka učinio razlogom i uzrokom obaveznosti zekata.

Na obaveznost izdvajanja zekata iz imetka malodobne i nerazumne osobe ukazuju i riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upućene Muazu b. Džebelu kada ga je poslao u Jemen:

"Obavijesti ih da im je Allah propisao kao obavezu sadaku u njihovim imecima, koja se uzima od njihovih bogataša i daje se njihovim siromasima."

Zbog svega navedenog smatramo da je obaveza staratelja (*velija*) izdvojiti zekat iz imetka malodobne i nerazumne osobe, i to treba da učini njihov staratelj.[56] (Šejh Salih b. Usejmin)

[56] Fikhul-ibadat (str. 205).

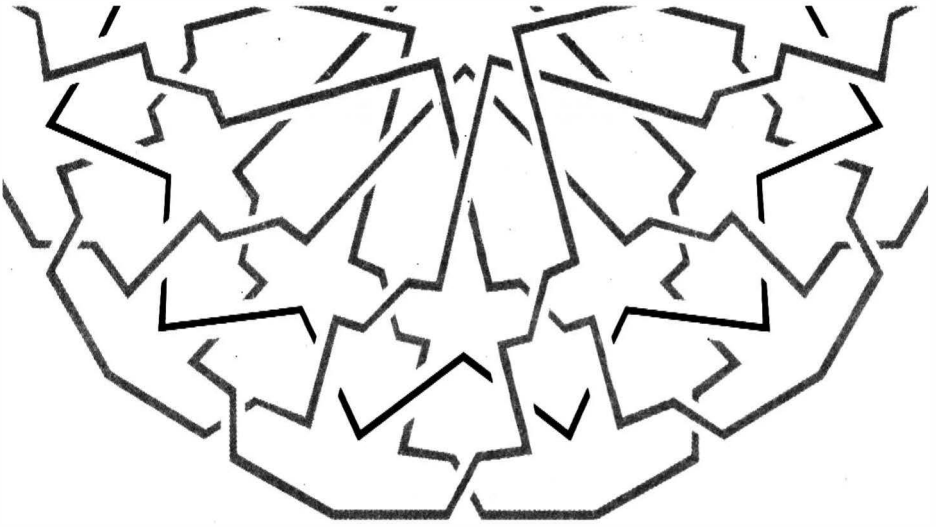

POST DJECE

POST MALODOBNE DJECE

Pitanje:
Da li se djeci koja imaju manje od petnaest godina naređuje post kao što je slučaj sa namazom?

Odgovor:
Da, svakako bi trebalo naređivati post djeci koja još nisu dostigla punoljetnost, ako su u stanju da poste, kao što su i ashabi, radijallahu anhum, činili sa svojom djecom.

Učenjaci islama jasno su spomenuli da je obaveza staratelja *(velija)* da naređuje djeci post, kako bi se izvježbali i na post navikli, te da bi se temelji islama urezali u njihova srca i postali njihova priroda.

Međutim, ako post predstavlja veliku poteškoću djeci ili im šteti, onda ih ne treba prisiljavati da poste.

Ja ovdje želim upozoriti na jednu pogrešku koju čine pojedini očevi i majke, a to je zabranjivanje djeci da poste, što je suprotno onome što su činili ashabi, radijallahu anhum, sa svojom djecom.

Oni se pravdaju kako svojoj djeci zabranjuju post iz samilosti i sažaljenja prema njima, a ustvari istinska samilost prema djeci je u naređivanju islamskih propisa njima i privikavanje djece na njih i vezivanje za njih, i to je bez sumnje najljepše odgajanje i najpotpunija

briga za njih. U vjerodostojnom hadisu preneseno je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

"Doista je muškarac pastir među članovima svoje porodice i odgovoran je za ono što mu je povjereno."

Zato je obaveza roditeljima i starateljima da se boje Allaha Uzvišenog u pogledu malodobne djece, te da im naređuju ono što je njima Allah naredio od propisa islama.[57] (Šejh Salih b. Usejmin)

Pitanje:
Koji su uvjeti (*šartovi*) ispravnosti posta djece? I da li je tačno da se nagrada za post djece upisuje roditeljima?

Odgovor:
Propisano je da roditelji privikavaju svoju dijecu na post dok su malena, ako su u stanju da ga podnesu, pa makar bila mlađa od deset godina. A kada djeca dostignu punoljetnost, onda su dužni da ih primoraju i natjeraju na post, a ako dijete posti prije punoljetnosti, onda se treba ustezati od svega što kvari post, kao i odrasla osoba, a nagrada za post pripada djetetu, mada i roditelji imaju udjela u nagradi.[58] (Šejh Abdurrahman b. Džibrin)

[57] Silsiletu kitabu-da'wa (1/145-146).
[58] Fevaid ve fetava tuhimu mer'etel-muslime (str. 91-92).

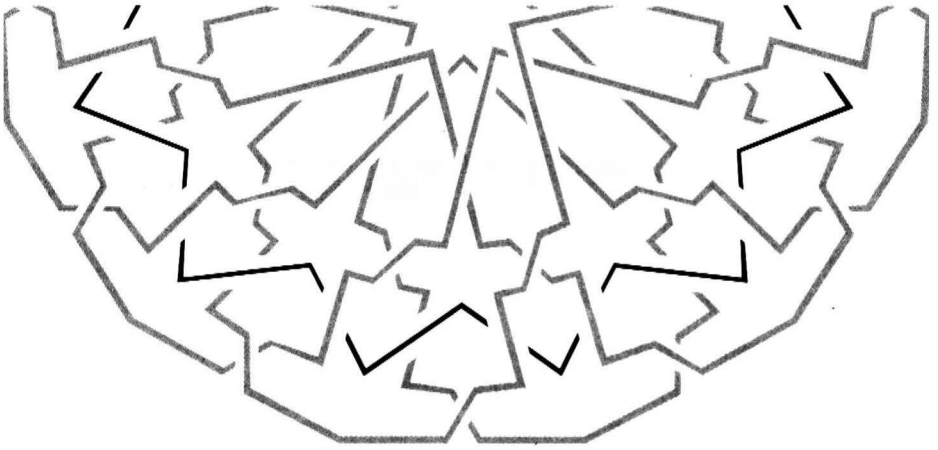

DJECA I PROPISI VEZANI ZA HADŽDŽ I ‘UMRU

POST I HADŽDŽ MALODOBNE DJECE

Pitanje:
Da li je meni obavezan post, hadždž i namaz, a imam samo devet godina?

Odgovor:
Muškarac postaje šerijatski obveznik (*mukellef*) kada dostigne petnaest godina, ili ako doživi poluciju u snu ili na javi sa strašću, ili ako niknu dlake oko spolnog organa. Ženska osoba postaje punoljetna pojavom ova tri znaka, kao i muškarac, uz to da je i mjesečni ciklus (*hajd*) kod žene znak punoljetstva. Međutim, ako budu klanjali, postili i obavljali hadždž prije punoljetnosti, njihovi ibadeti su ispravni, ali se računaju kao nafile. Tako hadždž koji dijete obavi prije punoljetnosti ne može zamijeniti hadždž koji je fard, jer ne spada obaveza hadždža sa šerijatskog obveznika osim ako ga obavi kao punoljetan. U vjerodostojnom hadisu prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

"Naređujte svojoj djeci namaz kada budu imali sedam godina, i radi njega ih udarite kada budu imali deset, i rastavite ih u postelji."

Molim Allaha da ti poveća uputu, pomogne te da činiš dobro i učini ispravnim, te da te učini radošću za oči tvojih roditelja.[59]

(Stalna komisija za fetve)

[59] Fetava ledžne (28-29).

Pitanje:
Obavio sam hadždž i tada sam imao samo deset godina, a drugi put sam obavio hadždž kada sam imao trinaest godina, pa da li je sa mene spala obaveza hadždža?

Odgovor:
Spomenuti hadždž koji si obavio sa tebe skida obavezu islamskog hadždža koji je fard, ako si ga obavio poslije šerijatske punoljetnosti, tj. nakon izbacivanja sperme sa strašću, ili nakon nicanja dlačica oko spolnog organa, jer i muškarac i žena postaju punoljetni kada se pojavi jedno od ovoga dvoga ili sa petnaest punih godina i mjesečnim ciklusom (*hajdom*) kod osobe ženskog spola.[60]

(Stalna komisija za fetve)

Pitanje:
Da li sa dječaka ili djevojčice koji su maleni, kada obave obred hadždža, spada obaveza islamskog obavezujućeg hadždža ili se to smatra samo nafilom, a nagradu dobivaju njihovi roditelji?

Odgovor:
Hadždž i 'umra koju obave oni koji još nisu punoljetni, smatraju se nafilom i ne skidaju sa njih obavezu hadždža i 'umre koji su fard.[61]

(Stalna komisija za fetve)

OBLAČENJE IHRAMA MALOLJETNOJ DJECI

Pitanje:
Ako bi htio da sa mnom obavi hadždž moj mali sin koji još nije dostigao punoljetnost, da li ću mu obući ihrame i umjesto njega

[60] Fetava ledžne (11/23).
[61] Fetava ledžne (11/22-24).

obaviti sve obrede hadždža poput tavafa itd..., ili ću mu obući običnu odjeću ne obavljajući za njega ništa od obreda, jer je još malen i nije dužan obavljati hadždž?

Odgovor:
Dijete koje je u stanju raspoznavati a još nije dostiglo punoljetnost, a njegov staratelj želi da sa njim obavi hadždž, naredit će mu da obuče ihram, te da lično obavi sve obrede hadždža počevši od nijjeta i oblačenja ihrama na mikatu pa do posljednjih obreda hadždža. Ako dijete nije samo u stanju da baca kamenčiće na džemreta, staratelj će za njega baciti, i isto tako će ga upozoriti na radnje koje je zabranjeno činiti dok je u ihramima. Međutim, ako dijete nije u stanju raspoznavati, staratelj će za njega zanijetiti hadždž ili 'umru, te obaviti tavaf i s'aj zajedno sa njim i voditi ga sa sobom na ostale obrede i za njega će baciti kamenčiće na džemretima.[62]

(Stalna komisija za fetve)

NOŠENJE DJECE U TOKU TAVAFA I SA'JA

Pitanje:
Da li sa djeteta i onoga ko ga nosi spada obaveza tavafa i sa'ja ili dijete samo mora obaviti tavaf i sa'j?

Odgovor:
Ispravan je tavaf i sa'j djeteta i onoga ko ga nosi, prema ispravnijem mišljenju učenjaka, pod uvjetom da onaj ko dijete nosi to nijjeti i namjerava. Međutim, iz opreznosti bolje je da se i za dijete posebno obavi tavaf i s'aj.[63] (Šejh Abdulaziz b. Baz)

[62] Fetava ledžne (11/22).
[63] Medžmu'atu fetava semahati, šejh Ibn Baz, poglavlje: Namaz i čistoća, str 182.

SAVJETOVANJE S MALODOBNICIMA U VEZI S OBAVLJANJEM HADŽDŽA ZA NJIHOVOG OCA

Pitanje:
Želim da obavim obavezu hadždža za svoga daidžu, pa da li sam obavezan da se o tome posavjetujem sa njegovom malodobnom djecom?

Odgovor:
Ako je tvoj daidža preselio, a ti si već obavio hadždž za sebe, onda nema smetnje da obaviš hadždž i za njega. Nema potrebe da se savjetuješ sa njegovom djecom ili drugima, ako je on već umro ili je ostario i nije u stanju sam obaviti hadždž. Ako si ti već za sebe obavio hadždž, ti ćeš obavljajući dobrovoljno hadždž za njega, njemu učiniti dobro i tako zaslužiti pohvalu i nagradu i nema potrebe da od bilo koga tražiš dozvolu za to.[64] (Šejh Abdulaziz b. Baz)

[64] Medžmu'atu fetava semahati, šejh Ibn Baz, poglavlje: Hadždž i 'umra, str. 66.

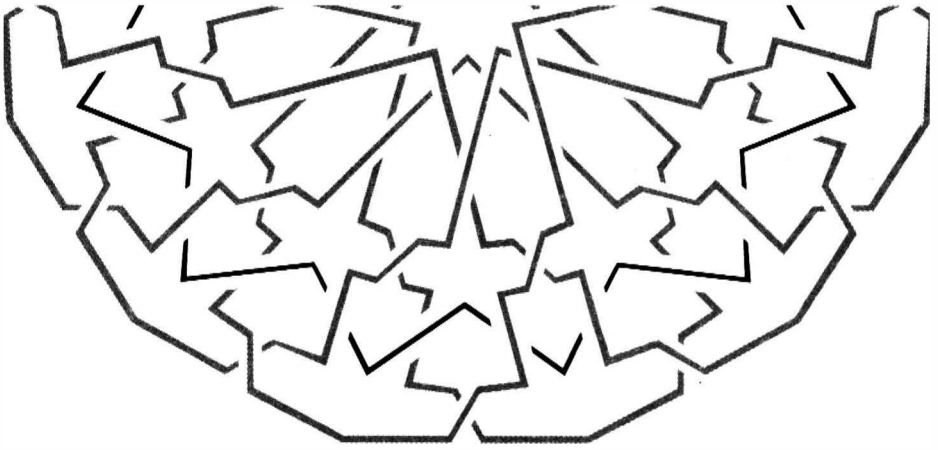

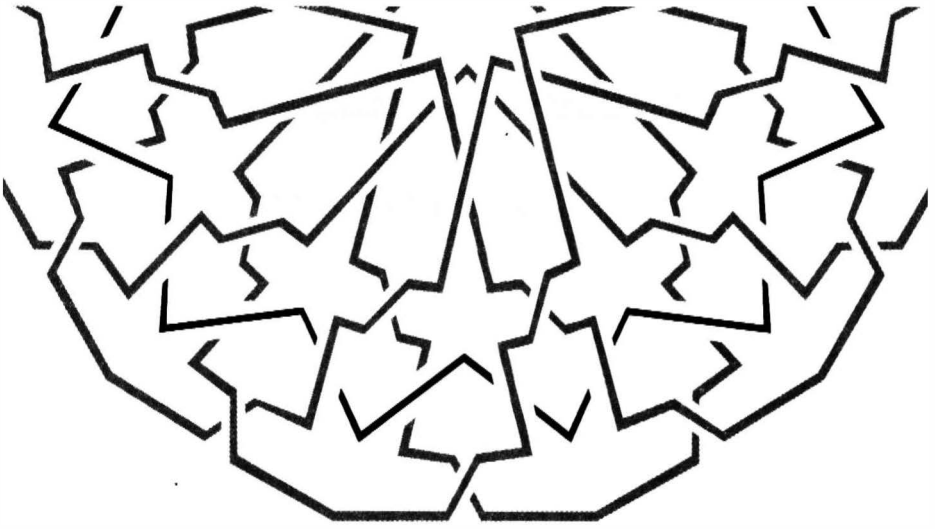

FETVE VEZANE ZA SMRT DJETETA

DJEVOJČICA SE UDAVILA IGRAJUĆI SE UŽETOM OD ZASTORA

Pitanje:
Ja sam udata žena i imam nekoliko sinova i kćeri. Najmlađa od njih preselila je kada je imala samo deset godina. Njena smrt me navodi da sumnjam da sam i ja grješna i odgovorna zbog nje, jer sam bila kod nje blizu. Sama se zaključala u sobu kako bi učila, te se onda popela na prozor i oko svoga vrata omotala uže zastora, i dok se ona tako igrala uže se steglo oko njenog vrata i tako je umrla. Dok je ona tako bila obješena, njen brat je ušao i zavikao, a ja sam iz susjedne sobe dotrčala, kada sam čula njegovu viku. Od tada se dvoumim i strahujem od Allaha, jer sam možda kriva zbog njene smrti. Odgovorite nam Allah vam dao svako dobro.

Odgovor:
Vi ne snosite nikakvu odgovornost zbog onoga što se desilo, jer se djevojčica sama u igri ubila, i vi niste grješni, niti ste obavezni dati krvarinu (*dijju)* a ni iskup za grijeh (*keffaret)*. A Allah na pravi put upućuje i uspjeh daje.[65] (Šejh Salih b. Usejmin)

[65] Fetava menaril-islam (3/629).

NENAMJERNA POVREDA DJETETA

Pitanje:
Jednog dana vratila sam se iz bolnice sa jednogodišnjim djetetom. Njegova starija sestra donijela je ibrik čaja i stavila ga na zemlju, a ja to nisam ni primijetila, te se čaj prolio po djetetovoj nozi i spržio ga. Da li sam ja sada dužna da postim dva mjeseca?

Odgovor:
Iz ovog pitanja ja nisam shvatio u kakvom se stanju nalazi dijete, da li je ostalo živo ili je umrlo? Ako je dijete ostalo živo, onda na majci nema nikakve odgovornosti, i nije dužna postiti ni dan, ni mjesec, a ni dva. A ako je dijete umrlo, također ona nije kriva jer nije uzrokovala tu smrt. Međutim, trebalo bi razmotriti stanje starije sestre, ako je ona punoljetna i razumna, a približila je djetetu vreo čaj, toliko da ako bi se i malo pomjerilo, opržilo bi se, i ona bi u tom slučaju bila uzročnik smrti i to bi trebalo razmotriti. A ako je malena i nije punoljetna, onda na njoj nema nikakve odgovornosti, jer još nije šerijatski obveznik, a Allah najbolje zna.[66] (Šejh Salih b. Usejmin)

SMRT ZA KOJU MAJKA NIJE KRIVA

Pitanje:
Moja majka je stavila malenu bebu u kožni krevetić, ja sam je čuvala i kad je zaspala, otišla sam od nje. Kad se majka vratila, poslije pola sata, beba je već bila mrtva, a bila je u istom stanju u kojem ju je majka ostavila. Da li sam ja grješna i da li se moram iskupiti za grijeh (*keffaret*)?

[66] Fetava menaril-islam (3/629-630).

Odgovor:
Ako je tvoja majka bebu stavila u krevetić kao i obično, bez straha od gušenja, onda ona nije grješna kada ju je našla mrtvu poslije toga, jer taj njen postupak nije uzrok smrti djevojčice, već uobičajeno stavljanje djeteta u krevetić, uz to da se ona vjerovatno brinula da taj krevetić bude prostran, da nije tijesan toliko da je može ubiti ili ugušiti. Mnogobrojni su uzroci smrti, a ako ona nije bila odgovorna za smrt, onda nije ni obavezna dati krvarinu (*dijju*) a ni iskup (*keffaret*). Otuda mi savjetujemo majkama da budu oprezne i brižljive, kako ne bi dozvolile da njihova djeca izgube život, i da djecu čuvaju u svakom trenutku od onoga što može uzrokovati smrt i štetu za djecu, a Allah na pravi put upućuje i uspjeh daje.[67] (Šejh Salih b. Usejmin)

SMRT DOJENČETA U SNU PORED UMORNE MAJKE

Pitanje:
Prije otprilike tri godine, moja majka je otišla da noću spava, nakon velikog umora, i to zbog napornog rada na plantaži u vrijeme žetve. Dok je spavala pored nje je ležala četveromjesečna beba. Poslije dojenja majka i beba su zaspale, ali kad se ujutro probudila, beba je pored nje već bila umrla. Beba je umrla a nije nam poznat uzrok njene smrti, da li je majka uzrokovala smrt tako što ju je prekrila teškim prekrivačem, koji je bebi onemogućio disanje, ili se na nju prevrnula noću a da nije bila toga svjesna. Molimo vas da nam odgovorite da li je moja majka dužna dati krvarinu (*dijju*) ili iskup (*keffaret*), Allah vas sačuvao?

Odgovor:
Budući da nije poznat uzrok smrti bebe, majka nema nikakve odgovornosti, jer čovjek može umrijeti i u snu, a osnova je da je tvoja majka nedužna, i ničim je ne zadužujemo, sve dok ne budemo

[67] Fetava menaril-islam (3/630-631).

sigurni da je ona uzrok, a dok se to ne utvrdi, ona je u osnovi nedužna i nije ništa dužna učiniti. Ja joj ovo savjetujem i preporučujem, kako se šejtan sa njom ne bi poigravao i kako je ne bi obuzele vesvese u pogledu smrti njenog djeteta. Međutim, ako je ona učinila propust ili pogriješila tako što ju je prekrila teškim prekrivačem, znajući da će je ugušiti, ona je u tom slučaju obavezna platiti krvarinu (*dijju*) nasljednicima njene kćerke, a na njoj je i iskupnina (*keffaret*) post dva mjeseca uzastopno, ako nije u stanju naći roba da ga oslobodi, a Allah najbolje zna.[68] (Šejh Salih b. Usejmin)

PAD DJETETA U RUPU I NJEGOVA SMRT

Pitanje:
Jedna žena je jedanput izašla u posjetu svojoj prijateljici poslije ikindija-namaza, a imala je u kući nekoliko djece raznog uzrasta. Dok je ona bila odsutna, jedno manje dijete od četiri godine izašlo je iz kuće i palo u rupu pored komšijinih vrata. Dijete je na mjestu ostalo mrtvo, jer je ulica u kojoj je stanovala njegova porodica bila renovirana od strane jedne firme koja je kopala kanale. Treba naglasiti da je to isto dijete mnogo puta izlazilo sa svojom braćom i vršnjacima i igralo se u blizini kanala, i to da firma nije postavila nikakvu zaštitu na kanal, kao i to da su radnici u to vrijeme izvodili radove, ali nisu uspjeli spasiti dijete od topljenja, jer ih je Allahova odredba (*kader*) pretekla. Majka djeteta pita da li je ona dužna iskupiti se postom ili nečim drugim za smrt djeteta, odgovorite nam Allah vas dobrim nagradio!

Odgovor: Budući da majka nije napravila nikakav propust, niti je dijete sama izvela na ulicu i do iskopanih kanala, ona onda ne snosi nikakvu odgovornost, jer adet je da žene izlaze iz kuće, a da djeca ostaju. Međutim, ako je ona napravila propust i izvela dijete

[68] Fetava menaril-islam (3/631-632).

na ulicu, a uz njega nema nikoga, ko će se o njemu brinuti da ne padne u kanal, ona bi tada bila odgovorna i bila bi dužna postiti dva mjeseca uzastopno, jer je njena obaveza da se brine o djeci u pogledu dunjaluka, kao što se o njima brine u pogledu ahireta.[69]

(Šejh Salih b. Usejmin)

ROĐENJE MRTVOG DJETETA

Pitanje:
Žena je bila noseća i radila je mnoge poslove u mjesecu ramazanu, a uz to je i postila, potom je trudnoća trajala devet mjeseci i dijete se rodilo mrtvo, a ona nije namjeravala njegovu smrt. Da li je ona nešto obavezna učiniti u pogledu ovog djeteta? Odgovorite nam Allah vas nagradio!

Odgovor:
Ona ne snosi nikakvu odgovornost zbog smrti svog djeteta, jer nam nije poznato da je dijete umrlo zbog njenog posta i napornog rada u ramazanu, a osnova je da je ona nedužna i nije odgovorna. Prema tome, ona ne snosi nikakvu odgovornost. Ali dužnost je trudnice da se brine o sebi i bebi, te da ne nosi ništa teško, niti da se izlaže poslovima koji mogu štetiti bebi, jer bi u tom slučaju ona mogla biti razlogom smrti bebe, a tada bi bila dužna platiti krvarinu (*dijju)* i iskupninu (*kefaret*), a Allah najbolje zna.[70] (Šejh Salih b. Usejmin)

Pitanje:
Imao sam malenog brata od godinu dana, koji je preselio kada je popio kiselinu koju je naša sestra stavila ispred vrata, bez znanja majke. Dječak ju je uzeo i popio, a zatim je umro. Od žestoke tuge majka je popila nešto te kiseline, kako bi ispitala da li će utjecati i

[69] Fetava menari-l-islam (3/632-633).
[70] Fetava menari-l-islam (3/ 633).

na nju kao što je utjecala na dijete. Da li je majka grješna što je to popila, i da li je dužna iskupiti se zbog smrti svog djeteta, koje je to isto popilo?

Odgovor:
Prvo:Savjetujemo da je potrebno voditi veliku brigu o djeci i čuvati ih i udaljavati od onoga što bi im moglo naštetiti, te da se ne ostavljaju pored nečega ili sa nečim što im može život ugroziti. Što se tiče onoga što je spomenuto u pitanju, da je dijete pronašlo posudu sa kiselinom i popilo je, te je umrlo zbog toga, i da li je majka zbog toga odgovorna, ako je majka napravila propust tako što je ostavila dijete u blizini te štetne i otrovne materije, pa je dijete to popilo, onda je ona dužna osloboditi roba, ako je u stanju, a ako nije u stanju, onda će postiti dva mjeseca uzastopno kao iskupljenje za propust koji je načinila prema svom djetetu.

Ali ako nije napravila nikakav propust, tako što je dijete ostavila daleko od te štetne materije, a ono je samo došlo do nje i popilo je, ona u tom slučaju nije kriva i nema nikakve odgovornosti za smrt djeteta.

Što se tiče onoga što je spomenuto u pitanju, da je i majka pila tu kiselinu koju je i dijete pilo i tako umrlo, kako bi vidjela da li ona može ubiti ili ne može, to joj nije bilo dozvoljeno. Nije dozvoljeno čovjeku da konzumira bilo šta što je štetno za njegov organizam. A ja smatram da je ona to učinila zbog tuge i sažaljenja prema djetetu, kako bi sebi olakšala i vidjela da li ta kiselina šteti ili ne šteti. Međutim, time je ona pogriješila, jer je sebe izložila opasnosti, a Allah Uzvišeni kaže:

﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾

"Ne bacajte se svojim rukama u propast."

(Prijevod značenja El-Bekare, 195.)

Allahov kader je izvršen, Allahu hvala, i na njoj je da se strpi i nada nagradi, a ako se smatra odgovornom ili krivom zbog propusta, onda neka se iskupi onako kako smo pojasnili, a Allah najbolje zna.[71]

(Šejh Salih Fevzan)

[71] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (3/272-273).

SMRT MALENE DJECE

Pitanje:
Kada je moj brat imao devet godina, razbolio se i majka ga je htjela odvesti na liječenje u gradsku bolnicu. Majka ga je tako i odvela u grad, držala ga je za ruku iz straha da se ne izgubi, ali dječak, iznenađen onim što je vidio u gradu, odjednom se otrgnuo iz ruku svoje majke te potrčao nasred ulice gdje ga je udarilo auto. Nedugo zatim preselio je u bolnici od tog udara. Majka je mnogo tugovala za njim i to je bila prekretnica u njenom životu, iskreno se pokajala i posvetila ibadetu. Ona se danas dvoumi po pitanju iskupa (*keffareta)*, da li je dužna postiti dva mjeseca ili nije?

Odgovor:
Očito je da je ona to uradila želeći mu dobro i iz sažaljenja prema njemu, vodeći ga u bolnicu i tražeći dobro za njega, i ona je u tome bila dobročinitelj, jer Allah Uzvišeni kaže:

﴿مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِن سَبِيلٍ﴾

''Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela."
(Prijevod značenja Et-Tevbe, 91.)

Također, ona nije napravila nikakav propust jer ga je držala za ruku i pazila je na njega, ali on se otrgao od nje mimo njene volje, i nesreća se dogodila, i ona zbog toga nije nimalo kriva.[72] (Šejh Salih Fevzan)

[72] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (4/230-231).

PROPIS PROSLAVLJANJA DJEČIJEG ROĐENDANA

PROSLAVLJANJE DJEČIJEG ROĐENDANA

Pitanje:
Kod nas postoje neki muslimani koji proslavljaju i organiziraju svečanosti povodom svog i rođendana svoje djece, pa kakav je stav islama po pitanju proslavljanja tih rođendana?

Odgovor:
Osnova u ibadetima je zastajanje (*tevekuf*) i nikome nije dozvoljeno da čini ibadet koji Allah nije propisao, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vjerodostojnom hadisu:

"Onaj ko uvede u ovu našu vjeru ono što nije od nje, to se odbija", i njegovih riječi: **"Ko učini djelo koje mi nismo propisali, odbija se."**

Proslavljanje rođendana je jedna vrsta uvedenih ibadeta u Allahovu vjeru, i nije nikome dozvoljeno obilježavati ih, bez obzira na kakvom položaju bio ili kakvu ulogu imao. Najplemenitije stvorenje i najbolji poslanik Muhammed b. Abdullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije proslavljao svoj rođendan niti je na to uputio svoj ummet. Zatim, najbolji pripadnici ovog ummeta poslije njega, pravovjerne halife *(hulefaur-rašidun)* i drugi ashabi nisu proslavljali Poslanikov rođendan, a ni svoj rođendan, a najveće dobro je u slijeđenju njihove upute i onoga što su oni naučili u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, školi.
Ovome se može i dodati da ova novotarija sadrži oponašanje židova i kršćana i drugih nevjernika u obilježavanju praznika koje su oni izmislili, Allahu se od toga utječemo.[73] (Stalna komisija za fetve)

[73] Fetava ledžne (3/56-57).

Pitanje:
Da li se proslavljanje dječijeg rođendana smatra oponašanjem nemuslimana, ili je to samo zabava i obveseljavanje djeteta i njegove porodice?

Odgovor:
Proslavljanje dana rođenja djeteta ne izlazi iz okvira dvije mogućnosti: ili da to bude adet ili ibadet. Ako bude ibadet, onda je svakako novotarija u Allahovoj vjeri, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je na novotarije u vjeri rekavši da su one zabluda:

"Čuvajte se novih stvari u vjeri, jer je doista svaka novotarija zabluda, a svaka zabluda vodi u Vatru."

A ako bude adet, onda se tu kriju dvije opasnosti.
Prva: smatranje praznikom onoga što nije praznik, a to je iskoračavanje ispred Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uvodeći u islam praznik koji ni Allah, a ni Poslanik nisu učinili praznikom. Po dolasku u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatekao je ensarije da proslavljaju dva dana u kojima se raduju, pa im je rekao:

"Doista vam ih je Allah zamijenio boljima od njih: Ramazanski bajram i Kurban-bajram."

Druga je to što se u proslavljanju rođendana nalazi oponašanje nemuslimana, jer taj adet nije adet muslimana, već je preuzet od drugih, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:

"Doista onaj ko oponaša jedan narod njima i pripada."[74]

Također, mnoštvo godina za čovjeka nije pohvalno, izuzev ako ih je proveo u Allahovom zadovoljstvu i pokornosti, a najbolji od ljudi je onaj ko dugo živi a djela su mu dobra, a najgori od ljudi je onaj ko dugo živi a djela su mu loša. Zbog toga su neki učenjaci smatrali pokuđenim općenitu dovu za dug život. Smatrali su ružnim da se nekome kaže: *"Allah te poživio"*, osim da se to ograniči pa da se kaže: *"Allah te poživio u pokornosti Njemu, ili poživio te na dobru"*, i slično tome. Otuda ostanak u životu nekad za čovjeka može biti loš, pa makar njegov život bio dug, ako su mu djela zla, to može biti

[74] Ebu Davud (4031)

povećanje njegove patnje, i propast za čovjeka. Kaže Uzvišeni:

﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ﴾
﴿وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ﴾

"A one koji Naše riječi poriču, Mi ćemo malo-pomalo, a da oni neće ni znati, u propast voditi. I davat ću im vremena, obmana Moja doista je trajna." (Prijevod značenja El-A'raf, 182-183.)

Također, rekao je Slavljeni:

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾

"Neka nikako ne misle nevjernici da je dobro za njih to što im dajemo dug život. Mi im ga dajemo samo zato da što više ogreznu u grijehu; njih čeka sramna patnja."
(Prijevod značenja Ali Imran, 179.)[75]

(Šejh Salih b. Usejmin)

[75] .Fetava menaril-islam (1/43-45).

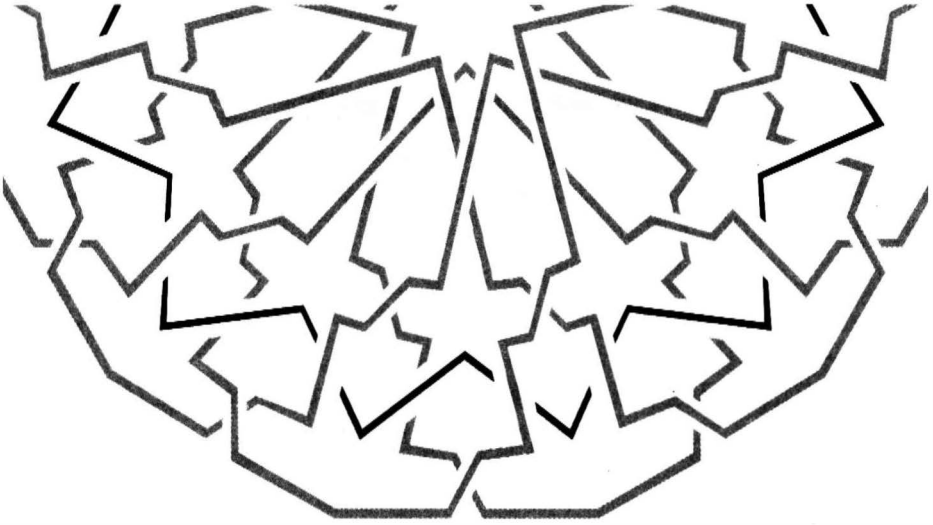

DJEČIJA ODJEĆA

PROPIS OBLAČENJA KRATKE I TIJESNE ODJEĆE DJEVOJČICAMA

Pitanje:
Pojedini ljudi imaju običaj da svojim kćerima oblače kratku i tijesnu odjeću koja oslikava dijelove tijela, bez obzira da li se radi o starijim ili mlađim djevojčicama, pa vas molimo da uputite savjet takvim osobama.

Odgovor:
Obaveza je svakog čovjeka da vodi brigu o osobama koje su mu povjerene, te da se boji Allaha i zabrani svojoj porodici oblačenje ovakve odjeće. U vjerodostojnom hadisu našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stoji da je on rekao:

"Dvije vrste stanovnika Vatre još nisam vidio",

te je spomenuo žene koje su obučene i otkrivene, koje nemoralu naginju i čije su glave poput devinih grba, i da takve neće ući u Džennet niti će osjetiti njegov miris...

Spomenute žene koje nose kratku odjeću, obučene su, jer na sebi nose nešto od odjeće, ali su u isto vrijeme i nage zbog otkrivanja svojih stidnih mjesta (*avreta*). Žena je, kada je u pitanju gledanje, čitava avret, njeno lice, ruke, noge i svi ostali dijelovi njenog tijela zabranjeni su pogledima izuzev njenim mahremima.

Isti je propis i za tijesnu odjeću, mada ona prekriva tijelo, ali u stvarnosti razotkriva i pokazuje dijelove tijela. Zato su žene obavezne da se boje svoga Gospodara i da ne otkrivaju svoje ljepote, te da

ne izlaze na pijacu ako je na njima odjeća koja privlači poglede i ako je namirisana, pa da privlači time muškarce, i tako se ubroji u nemoralne žene.

Žena muslimanka dužna je da ne napušta svoju kuću osim u prijekoj potrebi, ali i tada neće izaći namirisana, niti otkrivena, nagizdana i neće svojim hodom privlačiti poglede. Neka svaka žena zna da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

"Nisam iza sebe ostavio iskušenje pogubnije po muškarce od žena."

Iskušenje ženama je ogromno i njega se veoma teško sačuvati, ali na nama muslimanima je da ne slijedimo puteve nemuslimana: židova, kršćana i drugih, jer je to veoma opasna stvar.

U tom kontekstu su i Poslanikove riječi:

"Doista Allah daje vremena zulumćaru, ali kada ga zgrabi, neće ga ispustiti." Potom je proučio Riječi Allaha Uzvišenog:

﴿وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ﴾

"Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su nasilje učinili. Kažnjavanje Njegovo zaista je bolno i strašno." (Prijevod značenja Hud, 102.)

A ako ga zgrabi Uzvišeni i Plemeniti, to je onda kažnjavanje Silnog i Moćnog. Također, rekao je Uzvišeni:

﴿وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ﴾

"...i vremena ćemo im davati, jer je obmana Moja, zaista, jaka!" (Prijevod značenja Kalem, 45.)

Doista su oni koji pozivaju ka otkrivanju žena i njihovom miješanju sa muškarcima u očitoj zabludi i ogromnom neznanju, jer se suprotstavljaju Allahovim uputama i smjernicama Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni kao da ne znaju, ili se prave da ne znaju, šta se dogodilo sa narodima koji su iskušani ovim problemom i kako danas bezuspješno pokušavaju da se riješe te nesreće. Međutim, to je postao običaj koji se neće promijeniti osim uz ogroman trud,

neka nam je Allah na pomoći.[76] (Šejh Salih b. Usejmin)

Pitanje:

U pojedinim radnjama prodaje se kratka odjeća za djevojčice od devet i deset godina, pa da li je to potpomaganje u griješenju i neprijateljstvu kao što je to spomenuo Uzvišeni Allah u ajetu?

Odgovor:

Svakako, nije dozvoljeno prodavanje onoga što je haram, prema riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Doista kada Allah Uzvišeni zabrani nešto, zabrani i zarađivanje na tome."[77] (Šejh Salih b. Usejmin)

OBLAČENJE HIDŽABA ŽENSKOJ DJECI

Pitanje: Moj brat oblači četverogodišnjoj kćerki hidžab, i kaže: "Ko se u mladosti navikne na nešto, na tome će i ostarjeti." On to također pokušava narediti i mojoj djeci, a ja se u vezi s tim ne slažem sa njim i govorim mu da će oblačiti hidžab kada budu punoljetne. Kakvo je vaše mišljenje po pitanju ovog pretjerivanja, kojim je ograničio djetinjstvo djevojčice od četiri godine? Allah vas dobrim nagradio!

Odgovor:

Nema nikakve sumnje u ono što je kazao tvoj brat, tj. da uglavnom onaj ko se navikne na nešto u mladosti, na tome i ostari. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio navikavanje na namaz od sedme godine, mada tada djeca nisu šerijatski obveznici, već da bi se privikli na njega.

Međutim, malena djevojčica i njena stidna mjesta (*avreti*) ne potpadaju pod propis, te joj nije obaveza pokrivanje lica, vrata, ruku,

[76] Fetava menaril-islam (3/809-810).

[77] Likau babil-meftuh (str. 37).

nogu i ne treba dijete na to prisiljavati. Ali kada djevojčica dostigne granicu u kojoj bi se mogle vezivati duše muškaraca i njihove strasti za nju, onda se ona treba pokrivati kako bi se spriječila i odstranila smutnja (*fitna*) i zlo. To se razlikuje od žene do žene, tako neke od njih brzo sazrijevaju, dok je kod drugih obrnuto, a Allah na pravi put upućuje.[78] (Šejh Salih b. Usejmin)

ODJEĆA NA KOJOJ SE NALAZE SLIKE ŽIVIH BIĆA

Pitanje:
Kakav je propis oblačenja djeci odjeće na kojoj se nalaze slike živih bića?

Odgovor:
Učenjaci kažu: "Zabranjeno je oblačiti djeci ono što je zabranjeno oblačiti odraslima, a ono na čemu se nalaze slike, zabranjeno je oblačiti odraslima, pa je također to zabranjeno oblačiti i djeci", i ovo mišljenje je ispravno. Ono što bi muslimani trebali učiniti jeste bojkotiranje takve odjeće i obuće, kako nam ne bi sa te strane ušli nosioci zla i nereda. Ako bi se takva odjeća i obuća bojkotirala, oni ne bi mogli naći drugog puta da je dostave i distribuiraju u ovoj zemlji.[79] (Šejh Salih b. Usejmin)

[78] Fetava menaril-islam (3/810-811).
[79] Medžmu'u fetava ve resail, šejh Muhammed Usejmin (2/275).

DJEČIJA ODJEĆA NA KOJOJ SE NALAZE SLIKE

Pitanje:
Kakav je status slika i crteža koji se nalaze na dječijoj odjeći, budući da skoro i nema odjeće a da na njoj nisu i crteži i slike?

Odgovor:
Nije dozvoljena kupovina odjeće na kojoj se nalaze slike i crteži živih bića, ljudi, životinja ili ptica, jer je slikanje i upotreba slika zabranjena vjerodostojnim hadisima koji to zabranjuju i žestoko prijete onima koji ih upotrebljavaju.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je slikare i obavijestio da će oni na Sudnjem danu biti najteže kažnjeni. Zbog toga nije dozvoljeno oblačenje odjeće na kojoj se nalaze slike, niti je dozvoljeno oblačenje takve odjeće djeci.

Obaveza je kupovina odjeće na kojoj nema slika, a takve odjeće, Allahu hvala, ima mnogo.[80] (Šejh Salih Fevzan)

Pitanje:
Ako majka obuče osmogodišnjoj kćerki kratku suknjicu, i otac je vidi ali ne reagira, mada on nije zadovoljan sa oblačenjem kratke odjeće, da li će zbog toga biti grješan?

Odgovor:
Oboje su grješni, jer je otac odgovoran za čitavu kuću, za suprugu i za kćerku, i dužnost mu je da posavjetuje svoju suprugu, majku djevojčice, kao i da savjetuje svoju kćerku. Majka je također grješna, jer je ona odgovorna da se brine za svoje kćerke, a dozvolila je tu odjeću svojoj kćerki. Oba roditelja su zato grješna, zbog potpomaganja u zlu i prelaženju preko Allahovih granica. Međutim,

[80] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (3/339-340).

odgovornost oca u ovome je veća od odgovornosti majke, jer je on zadužen brigom o čitavoj porodici, i o svojoj supruzi i o svojoj kćerki. Odgovornost majke je nešto skučenija, jer se ona brine isključivo o svojim kćerkama i sinovima. Otuda kažemo da su oni oboje grješni jer su potpomagali činjenje zla i prelaženje preko Allahovih granica, i navikavanje djevojčice na zlo od njene mladosti.[81]

(Šejh Abdurrezak Afifi)

[81] Itihafu nubela bi sijeril-ulema (2/80-81).

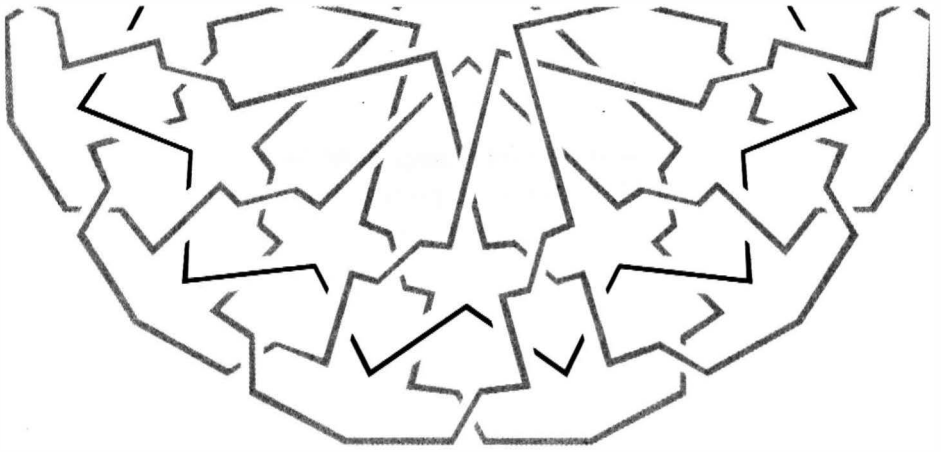

DJEČIJE IGRAČKE

DJEČIJE IGRAČKE

Pitanje:
Postoji mnogo vrsta dječijih igrački i lutaka napravljenih od platna ili plastike, a imaju glavu, noge i ruke. Većina tih igrački potpuno nalikuje ljudima, pojedine pričaju, plaču ili hodaju. Kakav je stav islama prema proizvodnji, kupovini i prodaji tih igračaka malenim djevojčicama radi podučavanja i zabave?

Odgovor:
Što se tiče igrački i lutki koje nisu potpuno slične čovjeku, već na njima imaju dijelovi tijela, poput glave, ali se ne razaznaje potpuna sličnost sa živim bićima, nema sumnje da su one dozvoljene, jer su to igračke poput onih sa kojim se igrala Aiša, radijallahu anha.

Međutim, ako te lutke potpuno nalikuju čovjeku, kao da ga gledaš, pogotovo ako čine i pokrete ili puštaju glasove, u meni postoji sumnja u dozvoljenost ovakvih igrački, jer se njima oponaša Allahovo stvaranje u potpunosti, a igračke kojima se igrala majka pravovjernih Aiša, radijallahu anha, nisu bile takve. Smatram da je najpreče izbjegavati takve igračke, mada ne mogu sa sigurnošću tvrditi da je to zabranjeno, uzimajući u obzir da se djeci daju određene olakšice u sličnim situacijama, za razliku od odraslih.

Djeca su po svojoj prirodi sklona igri i zabavi, i nisu zadužena ničim od ibadeta pa da možemo reći da će izgubiti vrijeme u igri i zabavi. Međutim, onaj ko želi da bude siguran u sličnim stvarima, neka

otkine glavu lutke ili neka je zagrije na vatri, pa kada omekša, neka pritiskom ukloni oblik lica.[82] (Šejh Salih b. Usejmin)

Pitanje:
Postoji li razlika u tome da djeca sama sebi prave igračke ili da im to mi napravimo ili kupimo?

Odgovor:
Ja smatram da je zabranjeno pravljenje igrački na način da se njihovim izgledom oponaša Allahovo stvaranje, jer je to slikanje koje je Allah, bez imalo sumnje, zabranio. Međutim, ako nam te igračke dolaze od kršćana i drugih nemuslimana, onda je propis njihove kupovine kao što smo već prije kazali.

Što se tiče same kupovine tih igrački, smatram da umjesto njih treba kupovati igračke na kojima nema slika, poput automobila, bicikala, građevina i sličnog tome.

Kad su u pitanju igračke od platna na kojima se ne razaznaje potpuni lik, mada na njima postoje dijelovi tijela poput glave, nogu i ruku, ali nemaju oči i nos, u njima nema smetnje, jer ne oponašaju Allahovo stvaranje.[83] (Šejh Salih b. Usejmin)

Pitanje:
Mnogo je mišljenja i fetvi oko dječijih igrački, pa kakav je propis o lutkama i životinjama koje imaju potpuno tijelo? Pojedini učenjaci koji su takve igračke dozvolili uvjetovali su da igračke budu bacane i da im se ne pridaje nikakva pažnja, dok su ih drugi potpuno zabranili, pa koje je mišljenje ispravnije? Kakav je propis korištenja slika na kojima se nalaze slike u podučavanju djece slovima i brojevima, načinu uzimanja abdesta i klanjanju namaza?
Odgovor:
Nije dozvoljeno nabavljanje slika na kojima se nalaze živa bića, izuzev neophodnih slika za lična dokumenta, poput lične karte, vozačke

[82] Medžmu'u fetava ve resail, šejh Muhammed b. Salih Usejmin (2/277-278).
[83] Medžmu'u fetava ve resail, šejh Muhammed b. Salih Usejmin (2/278).

dozvole i pasoša. Druge slike mimo nabrojanih nije dozvoljeno posjedovati, ni radi dječijih igri niti radi njihovog podučavanja, a sve to zbog općenite zabrane slikanja i upotrebe slika.

Postoje mnoge dječije igračke bez slika i likova živih bića, kao što postoje i sredstva podučavanja djece bez slika. Neispravan je stav onih koji su dozvolili nabavljanje slika za dječiju igru, jer se temelji na hadisu igranja majke pravovjernih Aiše, radijallahu anha, dok je ona bila malena djevojčica. Međutim, za hadis Aiše neki kažu da je derogiran hadisima koji zabranjuju slikanje, a drugi kažu da slike i likovi koji se u njemu spominju nisu poput slika i likova koji postoje danas. Njene igračke bile su od krpa i lišća poznatog u njihovo vrijeme, i one nisu nalikovale životinjama, poput današnjih igrački. Ovo je ispravno mišljenje, a Allah najbolje zna. Današnje igračke ne samo da predstavljaju potpuno životinje, već čak neke od njih mogu se i kretati poput životinja.[84] (Šejh Salih Fevzan)

[84] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (3/338-339).

UPUĆIVANJE DJECE I NJIHOVO USMJERAVANJE

PRAVEDNOST PREMA DJECI

Pitanje:
Da li se u hadisu:**"Bojte se Allaha i budite pravedni prema svojoj djeci",** misli na apsolutnu jednakost među djecom, ili da muškoj djeci pripada onoliko koliko pripada dvjema ženskima, kao što je to kod nasljedstva? Hadis prema onome što sam ja razumio kaže: **"Da li si svima njima dao isto toliko."** Riječ *(misl)* isto ukazuje na apsolutnu jednakost, osim ako se ovaj hadis ne odnosi samo na mušku djecu. Pojasnite nam, Allah vas nagradio!

Odgovor:
Hadis je vjerodostojan, bilježe ga Buharija i Muslim od Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, da mu je njegov otac dao jednog mladića kao roba, pa je njegova majka kazala: *"Nisam zadovoljna sve dok to ne potvrdi i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."* Tada je Bešir b. S'ad otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o onome što je učinio. Poslanik tada reče:

"Da li si svakom svom djetetu dao isto što si dao i Nu'manu?" *"Nisam"*, reče Bešir. **"Bojte se Allaha i budite pravedni prema svojoj djeci"**, reče Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem.*

Hadis ukazuje na to da nije dozvoljeno davati prednost pojedinoj djeci nad drugima u pogledu davanja ili izdvajanja jednima mimo drugih. Sve su to njegova djeca i očekuju njegovo dobročinstvo, i nije dozvoljeno izdvajati neke od njih mimo drugih sa davanjem. Ulema se razilazi na dva mišljenja po pitanju da li u jednakosti među djecom, muška djeca bivaju poput ženske ili se daje prednost muškoj djeci kao u mirazu. Ispravniji je stav onih koji kažu da se kod davanja djeci postupa kao i u mirazu i da je jednakost i pravednost

u tome da se muškom djetetu dadne onoliko koliko pripada dvjema ženskima. Allah Slavljeni je Mudar i Pravedan, a tako je odredio muškoj i ženskoj djeci u mirazu. Vjernik će stoga, kada daje svojoj djeci, postupiti kao da im je i taj imetak ostavio iza svoje smrti, pa će muško dijete dobiti onoliko koliko pripada dvjema ženskima. Ovo je pravednost kada su u pitanju pokloni od majke i oca. Ovo je također i obaveza i oca i majke kada daju svojoj djeci, i tako će izjednačiti i pravedni biti među njima, jer je tako Allah odredio, kada je u pitanju nasljeđivanje od oca i majke.[85] (Šejh Abdulaziz b. Baz)

ODGOJ DJECE

Pitanje:
Kakav je šerijatski primjeran i ispravan način odgajanja malene djece, kako bi stasali u pobožne, dobre i pohvalnim osobinama okićene ličnosti?

Odgovor:
Odgoj djece jeste odgovornost supruga, kao što to kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"Muškarac je odgovoran za svoju porodicu i bit će pitan za njih."

Prema tome, nije dozvoljeno supruzi da se ispriječi između muža i odgajanja djece, kao što to mnoge neznalice među ženama čine, te se miješaju u njihovo nastojanje da svoju djecu lijepo odgoje, što je uskraćivanje muževog prava. Dužnost je roditelja da bude muškarac u kući, koji ima svoju vrijednost, i koji ne gleda samo na osjećaje, već u prvom redu vodi brigu o onome što je najkorisnije, jer osjećajnost često biva uzrokom gubitka mnogog dobra, odgoja i ispravnog usmjerenja.

[85] Medžmu'u fetava ve mekalati mutenevi'a (6/377).

Što se tiče pitanja o odgoju djece koje je spomenuto, doista mudar čovjek zna kako će postupati, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je svome ummetu da naređuju namaz djeci sa sedam godina, a da ih radi namaza i udare kada budu imali deset. U ovome je dokaz da djeca mogu podnijeti udarac, a i njime se okoristiti, međutim u ranoj dobi udarac djetetu ne koristi, te se tada upotrebljava uputstvo, usmjerenje i savjetovanje blagim riječima, dragim srcu. S druge strane, kada djeca porastu i dostignu granicu koju je odredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ona se tada mogu odgajati i usmjeravati i blagim udarcem, uz to da je i tada udarac posljednje sredstvo kojim se nastoji stanje popraviti. Ako se pak popravljanje može postići drugim sredstvima mimo udaraca, tada se ne pribjegava udarcu. Kada se popravljanje ne može postići ničim drugim izuzev udarcem, roditelj će ga koristiti, međutim, udarac koji ne oštećuje niti nanosi ozljede, već onoliko koliko je dovoljno da se dijete odgoji i usmjeri. Kada čovjek u pogledu odgoja djece izvrši svoje dužnosti, i mudro se postavi, ne treba da se samo na tome zadrži, već neka mu najveći oslonac bude dova Allahu Uzvišenom i traženje pomoći od Njega u odgoju djece. Jer ako Allah Uzvišeni ne pomogne čovjeka u izvršavanju njegovih dužnosti, čovjeka čeka neuspjeh i propast, a Allah Jedini na pravi put upućuje.[86] (Šejh Salih b. Usejmin)

PODUČAVANJE DJECE

Pitanje: Kada da započnem svoju djecu podučavati vjeri?

Odgovor: Podučavanje djece započinje kada ona dostignu doba razaznavanja, i tada započinje poučavanje djece islamskom odgoju, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Naređujte svojoj djeci namaz kada budu imali sedam godina, a udarite ih zbog namaza kada napune deset, i rastavite ih u postelji."

[86] Fetava menaril-islam (3/702-790).

Kada dijete dostigne doba raspoznavanja, tada njegovom roditelju biva naređeno da dijete podučava, lijepo odgaja i nauči Kur'anu, i onome što je lahko od hadisa, te šerijatskim propisima koji odgovaraju njegovim godinama, poput uzimanja abdesta, načina klanjanja, te dovama koje će učiti kada spava, budi se, jede i pije. Dijete u godinama razaznavanja može razumjeti ono što mu je naređeno i zabranjeno, te će mu roditelj zabraniti i nedolične postupke i pojasniti mu da te neprimjerene postupke ne smije činiti, poput laganja, prenošenja tuđih riječi i tome sličnog. Tako će dijete, što je veoma bitno, od malena biti odgajano na dobru, a mnogi ljudi toga nisu svjesni kada je u pitanju odgoj njihove djece.

Mnogi ljudi ne vode brigu o odgajanju svoje djece i ne usmjeravaju ih ka ispravnom odgoju, već ih ostavljaju i zapostavljaju, ne naređuju im namaz, niti ih upućuju ka dobru. Otuda njihova dijeca odrastaju u neznanju, naviknuta na neprimjerena i loša djela, družeći se sa pokvarenjacima po ulicama, zapostavljajući školovanje, a sve to zbog nebrige njihovih očeva, koji će za njih biti pitani. Allah Uzvišeni zadužio je roditelje brigom o djeci, kako to kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"Naređujte svojoj djeci namaz kada budu imali sedam godina, a udarite ih zbog namaza kada napune deset, i rastavite ih u postelji."

Ovo je naredba koja zadužuje roditelja, otuda onaj ko ne naređuje svojoj djeci namaz, biva neposlušan Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i čini zabranjeno (*haram*) djelo, i propušta ono što je njegova dužnost (*vadžib*) kojom ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio. Također Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

"Svi ste vi pastiri i svi ćete biti pitani i odgovorni za svoja stada."

Pojedini roditelji, nažalost, zauzeti dunjalučkim poslovima, ne osvrću se na svoju djecu, niti im bilo šta od svoga vremena posvećuju, naprotiv sve njihovo vrijeme posvećeno je dunjaluku. Ova ogromna opasnost nevođenja brige o odgoju djece, koja se raširila u islamskim zemljama donijela nam je gubitke i propast i za dunjaluk i za vjeru, a nema snage niti moći osim u Allaha Velikog.[87] (Šejh Salih Fevzan)

[87] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (5/297).

PROKLINJANJE DJETETA

Pitanje:
Moja supruga običava proklinjati i psovati djecu, i ponekad ih uznemirava riječima, a ponekad udarcima i za male i za velike pogreške. Ja sam je više puta savjetovao da prekine sa takvim ponašanjem, a njen odgovor uvijek je: "Ti ih podstičeš i braniš, a oni su nesretnici." Njena zlostavljanja i psovanja djece rezultirala su time da je djeca mrze, i apsolutno ne vode brigu o tome što ona govori, jer znaju da će naposljetku biti izvrijeđani i zlostavljani. Kakav je stav naše vjere po pitanju moga položaja naspram ove žene, da li da se od nje razvodom udaljim, a da djeca ostanu sa njom, ili šta drugo da učinim? Uputite me, Allah vasp omogao!

Odgovor:
Proklinjanje djece ubraja se u velike grijehe, a isti je propis i za proklinjanje drugih osoba koje ne zaslužuju proklinjanje. Prenosi se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vjerodostojnom hadisu da je rekao:

"Proklinjanje vjernika je poput njegovog ubistva." Također je rekao: **"Psovanje muslimana je grijeh, a njegovo ubistvo je kufr."** Isto tako rekao je: **"Doista oni koji proklinju na Sudnjem danu neće biti ni svjedoci (šuheda), a ni zagovornici (šufe'a)."**

Otuda dužnost vaše supruge jeste da se pokaje Allahu Uzvišenom, te da čuva svoj jezik od psovanje svoje djece, kao što joj je propisano i to da za njih mnogo uči dovu, da ih Allah uputi i popravi njihovo stanje. Tvoja dužnost kao supruga jeste da nju stalno savjetuješ i upozoravaš na psovanje i proklinjanje djece, te da je izbjegavaš ako vidiš da joj savjet ne koristi. Izbjegavanje supruge možeš primijeniti u slučaju da smatraš da će biti korisno, uz strpljivost i računanje na nagradu, a bez požurivanja razvoda. Molim Allaha da i nama, a i tebi i njoj podari uputu. Svakako treba voditi brigu i o odgoju i pravilnom usmjerenju djece ka dobru, kako bi njihovo ponašanje bilo primjerno.[88]

(Šejh Abdulaziz b. Baz)

[88] Fetavae-l-ulema fi 'išreti-n-nisa (str. 122-123).

Pitanje:
Moj petogodišnji sin nekad me mnogo naljuti, toliko da sam ga jednog dana prokleo, zatim sam mnogo žalio zbog toga, te sam tražio oprosta od Allaha Uzvišenog i Plemenitog. Šta da radim? Da li sam dužan podijeliti sadaku, ili postiti, ili je dovoljan istigfar i pokajanje? Odgovorite mi, Allah vas nagradio.

Odgovor:
Nije dozvoljeno proklinjanje određenih osoba, bez obzira da li to bio čovjek ili životinja ili nešto drugo. Posebno je zabranjeno da čovjek proklinje svoje dijete, ili brata, ili nekoga od članova porodice, jer se tim proklinjanjem kidaju veze i izražava neposlušnost. Obaveza je na onome ko je to počinio, da se pokaje Allahu, a ko se pokaje, Allah će njegovo pokajanje primiti. A Allah najbolje zna.[89]

(Šejh Salih b. Usejmin)

KAŽNJAVANJE MALENE DJECE

Pitanje:
Udala sam se sa petnaest godina, i poslije godine braka, Allah mi je podario dijete. Međutim, to dijete je mnogo plakalo, dok je imalo tri mjeseca, a ja sam ga žestoko tukla sve dok nije napunilo jednu godinu. Sada to dijete ima sedam godina i drugi je razred, a mene mnogo boli kada se prisjetim onoga što sam mu činila dok je bilo dojenče. Mnogo žalim i tražim oprosta od Allaha za svoje postupke. Da li sam dužna učiniti nešto zbog toga što sam učinila? Da li mogu nešto učiniti kao iskupljenje za zlostavljanje svoga djeteta? Odgovorite nam, Allah vas dobrim nagradio!
Odgovor:
Nema sumnje da je taj tvoj postupak bio greška, jer malodobna djeca ne mogu razumjeti i nisu predmet odgajanja pa da se tuku. Tvoj postupak bio je nerazuman i daleko od razboritosti. Na tebi je

[89] Fetava menaril-islam (1/26).

sada da mnogo činiš istigfar, tražeći oprosta od Allaha Uzvišenog i Plemenitog i da se Njemu pokaješ, i uz Allahovu pomoć ništa drugo nisi dužna. Što se tiče djeteta, nadamo se za njega i želimo mu zdravlje i uspjeh od Allaha. Budući da si se pokajala i da žališ zbog svojih postupaka, sve će biti u redu, ako Bog da, jer pokajanje (*tevba*) briše ono što je bilo prije nje. A Allah najbolje zna.[90]

(Šejh Abdullah b. Humejd)

UDARANJE DJETETA NA HADŽDŽU

Pitanje:
Otišla sam na hadždž i povela sa sobom svoju kćerku, koja se razboljela, te sam je određeno vrijeme liječila lijekovima, ali ona je odbijala i hranu i lijekove. Nekoliko puta sam je prisiljavala, ali je ona i dalje odbijala, pa sam je žestoko tukla i udarala. Nakon toga mi je bilo veoma žao, zbog toga što sam učinila, pa da li sam dužna nešto učiniti u pogledu ovog slučaja?

Odgovor:
Ako je vaša kćerka bila bolesna, a vi ste joj davali lijek koji joj je liječnik propisao, te ste je udarili laganim odgojnim udarcima, onda u tome nema ništa loše, svejedno da li se to desilo na hadždžu ili negdje drugo. Ukratko, takvu vrstu udarca, koji se koristi u odgajanju djece, šerijat je dozvolio, pod uvjetom da udarac nije težak i žestok, te stoga vi niste ništa dužni učiniti.[91] (Šejh Salih b. Usejmin)

[90] Fetava semahati, šejh Abdullah b. Humejd (str. 247-248).
[91] Fetava menaril-islam (2/396).

BRIGA O DJECI

Pitanje:
Na koji način muškarac može, nakon razvoda sa suprugom, uzeti svoju djecu, dva sina i dvije kćerke? Da li je tačno da majka nema pravo uzeti djecu, ako se uda? I da li je obavezno obraćanje sudu?

Odgovor:
Nije obavezno da se parnica vraća na sud, ako se ti složiš da djeca ostanu sa svojom majkom. Međutim, tvoja dužnost je da vodiš brigu o tome šta je bolje i ispravnije za tvoju djecu. Ako je za njih bolje da ostanu sa majkom, onda je i najpreče da kod nje i ostanu, i nije ti dozvoljeno da se tome suprotstavljaš, a ako je njihov ostanak kod tebe za njih bolji, onda ih ti trebaš sebi uzeti. Međutim, to ti nije dozvoljeno prije nego djeca napune sedam godina, prema poznatom stavu u mezhebu imama Ahmeda. Dakle, kada djeca napune sedam godina, muško dijete će samo izabrati između oca ili majke, a žensko dijete će boraviti kod svog oca sve do udaje. Ovo je poznati stav hanbelijske pravne škole, mada po samom pitanju postoji jako razilaženje među učenjacima. U svakom slučaju, ako djeca ostanu i kod majke, njoj nije dozvoljeno da zabranjuje njihovom ocu da ih posjećuje, isto kao što ako budu kod oca, njemu nije dozvoljeno da majci zabranjuje da ih posjećuje. Obaveza vjernika je da se boje Allaha Uzvišenog i Plemenitog, te da zna se da u srcu roditelja, i oca i majke, nalazi milost, ljubav i sažaljenje prema svojoj djeci.

Međutim, ako se majka uda za osobu koja nije blizak rod djeci, poznat stav hanbelijske pravne škole jeste da otac ima pravo da ih uzme sebi. U sličnim situacijama najbolje je da se stvar preda sudijama i njihovim presudama, a oni će bez sumnje nastojati da odaberu ono što će biti najkorisnije za dijete, jer je to i najvažniji cilj, a Allah najbolje zna.[92] (Šejh Salih b. Usejmin)

[92] Fetava menaril-islam (3/622-623).

Pitanje:
Mnogi očevi i majke proklinju svoju djecu kada pogriješe i naprave štetu, stoga vas molimo da nas posavjetujete po ovom pitanju?

Odgovor:
Preporučujem i savjetujem roditeljima praštanje i prelazak preko dječijih propusta dok su malena, te da se strpe na riječima i neugodnostima koje od njih doživljavaju, jer dječiji razum još nije upotpunjen, te je prirodno da griješe u govoru i postupcima, posebno ako znamo da, kada roditelj svojom blagošću i praštanjem odgaja dijete i savjetuje ga sa mnogo ljubavi i pažnje, da to svakako vodi ka uspješnom odgoju.

Međutim, pojedini roditelji čine veliku grešku proklinjući svoju djecu, prizivajući im smrt, nesreću i bolesti, veoma često i pretjerujući u tome. Nakon stišavanja srdžbe, oni se kaju, znajući da je to pogrešno i priznajući da ne bi željeli da se te njihove kletve ispune, zbog sažaljenja i ljubavi koje roditelji imaju prema djeci, već ih je žestoka srdžba na to navela, a Uzvišeni Allah će to oprostiti. Kaže Uzvišeni:

﴿وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُم بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ﴾

"Da Allah ljudima daje zlo onako brzo kao što im se odaziva kad traže dobro, oni bi, uistinu, stradali."

(Prijevod značenja Junus, 11.)

Shodno tome, obaveza je roditelja da strpljivo podnose neugodnosti od svoje djece, te da djecu odgajaju koristeći preventivne udarce, jer oni ostavljaju veći utjecaj na dijete nego savjetovanje i podučavanje. A što se tiče proklinjanja i dove protiv njih, od toga nema nikakve koristi, a bit će upisano to što je roditelj izrekao, a dijete od toga neće imati nikakve koristi. A Allah najbolje zna.[93]

(Šejh Abdurrahman b. Džibrin)

[93] Fevaidu ve fetava tuhimul-mer'etel-muslime (str. 184).

ŽALJENJE ZBOG ROĐENJA ŽENSKOG DJETETA

Pitanje:
Kakav je stav islama kada su u pitanju pojedini očevi koji se žaloste kada im dođe vijest da će im se roditi kćerka, te se tada ljute jer preziru kćerke, pa čak neki suprugama prijete i razvodom ako rode žensko dijete?

Odgovor:
Dužnost je muslimana da bude zadovoljan onim što mu je Allah odredio od potomstva, muškom i ženskom djecom, jer je Allah Onaj koji daje i uskraćuje, kao što kaže Uzvišeni:

﴿يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ إِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَاءُ الذُّكُورَ﴾

﴿أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَن يَشَاءُ عَقِيمًا﴾

"On poklanja žensku djecu kome hoće, a kome hoće – mušku, ili im daje i mušku i žensku, a koga hoće, učini bez poroda."
(Prijevod značenja Eš-Šura, 49-50.)

Čovjek ne stvara svoje dijete, jer kada bi tako bilo, on bi birao samo mušku djecu, a jedini Allah raspolaže i upravlja stvorenjima, i od Njegove mudrosti je to što je ljudsku vrstu podijelio na muškarce i žene, kao što kaže Uzvišeni:

﴿فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ﴾

"I od njega onda dvije vrste, muškarca i ženu, stvori."
(Prijevod značenja El-Kijame, 39.)

Nema opstanka niti života jednome bez drugoga, jer je žena majka, odgajateljica i uz nju muškarac postiže ljubav, spokojstvo, bliskost, samilost, zasićuje svoju seksualnost i postiže potomstvo. Isto je Allah Uzvišeni odredio i svim vrstama životinjama, insektima, pticama, zvijerima, jer sve one imaju mužjake i ženke. Otuda, musliman bi

trebao da bude sretan i radostan sa onim što mu Allah podari, kada mu se rodi zdravo i potpuno novorođenče, te da bude zadovoljan i ženskom kao što je zadovoljan muškom djecom. Allah Uzvišeni ukorio je predislamske Arape zbog njihovog preziranja ženske djece, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾

﴿يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ﴾

"I kad se nekome od njih javi da mu se rodila kći, lice mu potamni i postaje potišten, krije se od ljudi zbog nesreće koja mu je dojavljena; da li ovako prezren da je zadrži ili da je u zemlju zarovi" (Prijevod značenja En-Nahl, 58-59.),

tj. ili će je zadržati prezirući je, ili će je ubiti zatrpavanjem u pijesak. Muslimanu nije dozvoljeno da oponaša nevjernike, jer koliko ima muške djece koja su postala briga njihovih roditelja, nanoseći im štetu i ezijet da su čak poželjeli njihovu smrt. S druge strane, koliko je samo dobre ženske djece, poslušne roditeljima, koja izvršavaju svoje dužnosti prema njima, dobročinstvo im čine, o njima se brinu, te su tako bili roditeljima od veće koristi nego muška djeca. A Allah najbolje zna.[94] (Šejh Abdurrahman b. Džibrin)

[94] Fetava šer'ijje fi-l-mesail-t-tibijje (str, 23).

PROPIS O NEZADOVOLJSTVU RODITELJA SA ROĐENJEM BOLESNOG I DEFORMISANOG DJETETA

Pitanje:
Kakav je propis korištenja pojedinih izraza koje ponekad izgovore roditelji deformisanog i bolesnog djeteta, dokazujući da je to Allahova odredba (*kader*)?
Odgovor:
Nema smetnje da se tako razgovara sa djetetom koje ima neke deformitete i tako mu se pokuša olakšati njegova tuga. Također nije zabranjeno da roditelji u razgovoru sa drugim ljudima kažu: "Ovo je Allahovo određenje *(kader)* i Njegovo stvaranje, a ono što je propisano i određeno, to se izbjeći ne može, mi smo zadovoljni Allahovom odredbom, jer ono što Allah hoće, to i biva, a što On ne želi, to se i ne može desiti. Allah je odredio i što je htio učinio, Njegova se odredba ne odbija, niti se njegova naredba može promijeniti, On stvara ono šta hoće onako kako hoće. Razdvaja među ljudima kako bi upoznali Njegove blagodati, zahvaljivali Mu priznajući ono što im je On darovao."

Roditelje obuzme tuga kada im se rodi dijete koje je oštećeno i nepotpuno, međutim, zadovoljstvo Allahovom odredbom i određenjem je obaveza, a zabranjeno je tome se protiviti i izražavati srdžbu zbog onoga što Allah daje. Dužnost je strpjeti se i nadati nagradi na podnošenju teškoća, neprijatnosti, umora u brizi o takvom djetetu, a u tome je veliko dobro.[95] (Šejh Abdurrahman b. Džibrin)

[95] Fetava šer'ijje fil-mesail-t-tibijje (str. 65).

POSVEĆIVANJE POSEBNE PAŽNJE BOLESNOM I ZAOSTALOM DJETETU

Pitanje:
Kakav je propis ako roditelj posvećuje više brige, pažnje, i ljubavi bolesnom i u razvoju zaostalom djetetu nego drugim članovima porodice?

Odgovor:
Dužnost je roditelja da se jednako odnosi prema svojoj djeci po pitanju poklona i davanja drugog imetka, a poželjno je da izjednači među njima i u ljubavi i pažnji. Međutim, ako među djecom ima neko ko je bolestan, malen ili zaostaje u razvoju, običaj je da se prema njemu iskazuje više milosti, sažaljenja i nježnosti. Upitan je jedan beduin koje dijete mu je najdraže, pa je odgovorio: "Maleno dok ne naraste, bolesno dok ne ozdravi, odsutno dok se ne vrati." Znači, svi su mu dragi, ali se sažaljenje i milost povećavaju prema njima kada nisu jednaka po pitanju zdravlja, prisutnosti i godinama, mada je osnova jednakost među njima. Pojedini naši ispravni prethodnici čak su nastojali izjednačiti među djecom i u poljupcima, pa kada bi jedno dijete poljubio, odmah bi poljubio i drugo dijete iz ljubavi, sažaljenja i milosti prema svima njima.[96]

(Šejh Abdurrahman b. Džibrin)

[96] Fetava šer'ijje fil-mesail-t-tibijje (str. 68-69).

RAZNOVRSNA PITANJA

POKLONI NOVOROĐENČETU

Pitanje:
Kod nas postoji adet koji nazivaju poklon novorođenčetu, a koji prakticira veliki broj ljudi tako što odlaze onome kome se rodilo dijete, muško ili žensko, i donose tom novorođenčetu poseban poklon, i to je postao veoma raširen običaj. Slično se prakticira prilikom useljenja u novu kuću ili ženidbe, pa da li za ove običaje postoji osnova u vjeri Allaha Uzvišenog i Plemenitog? I da li u prakticiranju ovih običaja postoji šerijatska zapreka? Odgovorite nam, Allah vas blagoslovio!

Odgovor:
Nema smetnje da se daruje novorođenče ili da se da poklon onome ko se uselio u novu kući ili oženio, pod uvjetom da se u tome ne pretjeruje, kako se siromasi ne bi obvezivali nečim što nisu u stanju. Ovo je pitanje ličnog izbora, u kojem ne bi trebalo nikoga dovoditi u nezgodan položaj, jer se to darivanje poklona ubraja u plemeniti ahlak i u lijepe adete. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:

"Darujte jedni drugima poklone, zavoljet ćete se."

U ovakvom vidu darivanja također je i potpora siromašnim bračnim parovima, a i pomaganje siromašnih porodica u opremanju njihovih domova. A Allah najbolje zna.[97] (Šejh Salih Fevzan)

[97] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (3/195).

DJETETOVA KRAĐA

Pitanje:
Uzeo sam određenu sumu novca kada sam bio malen i kada nisam znao za šerijatske propise. Sada želim da se očistim od tog grijeha, pa šta treba da uradim?

Odgovor:
Dužan si da vratiš taj novac, ako znaš ko je bio njegov vlasnik ili da od njega tražiš da ti halali zbog pogreške koju si načinio. Međutim, ako je vlasnik tog novca mrtav, onda si dužan da taj novac vratiš njegovim nasljednicima. A ako ne znaš ko je vlasnik novca, onda je tvoja obaveza da istu količinu novca podijeliš kao sadaku sa nijjetom da nagrada bude na ime istinskog vlasnika novca, uz tevbu Allahu Uzvišenom i Plemenitom zbog tog grijeha. Ovako trebaš postupiti zato što nije dozvoljeno otuđivati imetak ljudi niti ga uzimati bez njihove saglasnosti, jer je to nepravda i neprijateljstvo. Na tebi je da se pokaješ Allahu Uzvišenom i Plemenitom, te da vratiš imetak njegovom vlasniku ili njegovim nasljednicima, a ako nisi u stanju, onda da ga podijeliš kao sadaku, i tako ćeš se očistiti od tog grijeha. A Allah najbolje zna.[98] (Šejh Salih Fevzan)

DA LI DIJETE MOŽE BITI MAHREM?

Pitanje:
Kakvo je vaše mišljenje o čovjeku koji dozvoljava svojoj supruzi putovanje avionom sa njenim malenim sinčićem, a on sam ne putuje sa njom, pravdajući se izgovorom da je zauzet i da mu obaveze to ne dopuštaju?

[98] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (3/278)

Odgovor:
Nije dozvoljeno ženi da putuje bez mahrema ni avionom, a ni drugim prijevoznim sredstvom zbog općenitosti Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi:

"Nije dozvoljeno ženi koja vjeruje u Allaha da putuje na razdaljinu jednog dana i noći (a u drugom rivajetu: **"na razdaljinu dva dana i noći") osim sa mahremom."**

Mahrem je punoljetan muškarac kojem apsolutno nikada nije dozvoljeno da sklopi brak sa tom ženom, zbog krvnog srodstva ili drugog dopuštenog razloga. Otuda maloljetnik i dijete ne mogu biti mahremi. Kada je jedan čovjek bio naumio da ide u borbu na Allahovom putu, a njegova supruga htjela je da ide na hadždž, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mu je da obavi hadždž sa svojom suprugom, i nije mu dopustio da izađe u borbu. Kako se onda pravdaju neki ljudi da im posao i obaveze ne dozvoljavaju da putuju zajedno sa svojim suprugama, kada se čak ni borba na Allahovom putu ne smatra opravdanjem? Opasnost po ženu u putovanju avionom veća je od opasnosti putovanja nekim drugim prijevoznim sredstvom, jer se može desiti da avion zbog određenih razloga promijeni pravac putovanja i sleti na drugi aerodrom. Pa ko će tada dočekati tu ženu i gdje će ona otići ako avion sleti na neki drugi aerodrom?![99] (Šejh Salih Fevzan)

BUŠENJE UŠIJU

Pitanje:
Kakav je propis obrezivanja *(hitan)* ženske djece i bušenja njihovih ušiju? Da li je bušenje njihovih ušiju dozvoljeno ili je pokuđeno *(mekruh)*, a ako je pokuđeno, da li je to mekruh tenzih ili mekruh tahrim?*

[99] Munteka min fetava Šejh Salih Fevzan (3/297).
*Mekruh tenzih - Mekruh koji je bliži halalu poput izostavljanja sunneta i muste haba. Mekruh tahrim - Mekruh koji je bliži haramu poput izostavljanja vadžiba.

Odgovor:
Zahvala pripada Allahu Jedinom, salavat i selam na Allahovog Poslanika, njegovu porodicu i drugove... Obrezivanje (*hitan*) ženske djece je počast glede njih, a što se tiče bušenja ušiju ženskoj djeci, u tome nema smetnje jer se ona i trebaju ukrašavati nakitom.[100]

(Stalna komisija za fetve)

BUŠENJE UŠIJU DJEVOJČICAMA RADI UKRAŠAVANJA

Pitanje:
Čitao sam u jednoj knjizi od imama Gazalija da nije dozvoljeno bušenje ušiju ženskoj djeci radi stavljanja zlata u uši. Prema onome što je rekao autor knjige, to je nanošenje bolnih rana, i takvo što za sobom povlači odmazdu (*kisas*). Molim vas da nam objasnite kakav je šerijatski propis ovakvog postupka, pogotovo što ja imam mnogo kćerki, a i mnogi ljudi prakticiraju bušiti uši ženskoj djeci?

Odgovor:
Nema nikakve smetnje da se probuše uši ženskom djetetu kako bi se mogao na njih staviti nakit. I danas mnogi ljudi prakticiraju ovaj postupak, koji je i u vremenu našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio raširen među ženama koje su nakit nosile u svojim ušima i niko im to nije osporavao. Što se tiče bola koji bušenje uzrokuje kod ženske djece, budući da je to radi njene koristi, jer se ženska djeca uljepšavaju nakitom, otuda ono biva (*mubah*) dozvoljeno. Kao što je dozvoljeno da se prilikom neophodnog liječenja prouzrokuje bol, isto tako je dozvoljeno spaljivanje rane ili probijanje ušiju kako bi se na njih stavio nakit, jer je to potreba ženske djece, pogotovo što bušenje ušiju ne boli previše niti ostavlja velike ožiljke, a Allah najbolje zna.[101]

(Šejh Salih Fevzan)

[100] Fetava ledžne (5/121)
[101] Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (3/324).

ZNAČENJE HADISA O PODIZANJU PERA OD TROJICE

Pitanje:
Koje je značenje hadisa:

"Pero je podignuto od trojice: od onoga ko spava sve dok se ne probudi, od djeteta sve dok ne postane punoljetno i od poremećene osobe sve dok ne postane razumna"?

Da li ovo troje neće biti odgovorni na dunjaluku i ahiretu što god od djela uradili, pa makar to bilo kršenje tuđih prava ili uništavanje njihovog vlasništva?

Odgovor:
Značenje ovog hadisa je da su grijesi podignuti od ove trojice, te da neće biti grješni niti kažnjeni sve dok su u tom stanju, jer oni nisu šerijatski obveznici. Međutim, onaj ko je prespavao, dužan je nadoknaditi namaz, kada se probudi, kao što je to potvrđeno u drugom hadisu. Isto tako, ako bi učinio nešto čime nanosi štetu drugim ljudima, poput uništenja njihove imovine ili nanošenja štete njima samima, u tom slučaju obavezno je namirenje uništenog imetka. Također, ako bi u tom stanju počinio ubistvo, to bi se smatralo nenamjernim ubistvom, te je takva osoba dužna izvršiti (*kefaret*) iskupljenje, a isplata (*dijje*) krvarine pada na (*akilu*) njegovu bližnju rodbinu. Ovo zbog toga jer ljudska prava ne prestaju zbog spomenutih stanja jer počivaju na zatezanju (*mušaha*), dok prava Allaha Uzvišenog i Plemenitog počivaju na praštanju i toleranciji (*musameha*).[102]

(Šejh Salih Fevzan)

[102] .Munteka min fetava, šejh Salih Fevzan (4/267).

BRIGA O DJECI SA POSEBNIM POTREBAMA U SPECIJALIZIRANIM USTANOVAMA

Pitanje:
Pojedini roditelji djece sa posebnim potrebama svoju djecu šalju u specijalizirane ustanove zatvorenog tipa, pa kakav je stav naše vjere islama prema ovakvim postupcima?

Odgovor:
Nema nikakve smetnje u takvom postupku, jer državne institucije posvećuju ogromnu pažnju djeci sa posebnim potrebama i omogućavaju im odgoj, obrazovanje i potpunu brigu o njihovim potrebama. Na roditeljima je da djecu sa posebnim potrebama upišu u specijalizirane državne ustanove gdje će ona imati potpunu brigu, obrazovanje i liječenje bez nadoknade. Međutim, roditelji koji odaberu da svoju djecu pošalju u privatne ustanove te da se sami brinu o njihovom liječenju i školovanju, na to imaju pravo. Naša vjera islam ne zabranjuje da se djeca sa posebnim potrebama zbrinjavaju u specijaliziranim domaćim ili stranim ustanovama.[103]

(Šejh Abdurrahman b. Džibrin)

DA LI SLIJEPA OSOBA MOŽE BITI STARATELJ MALENOM DJETETU

Pitanje:
Da li slijepa osoba može biti staratelj malenom djetetu?

[103] Lu'lu'-s-semin min fetava mu'avikin (1/42).

Odgovor:
To je dozvoljeno pod uvjetom da on kod sebe ima žensku osobu koja će se brinuti o djetetu i njegovom odgoju, pa makar i ona bila slijepa ili stara. Što se tiče muškarca koji je slijep, on nije u stanju da se brine o samome sebi, te je preče da svoju djecu ostavi na brigu kod svojih ženskih rođaka. A Allah najbolje zna.[104]

(Šejh Abdurrahman b. Džibrin)

Pitanje:
Da li učenje ezana novorođenčetu u desno uho, a ikameta u lijevo uho biva sedmog dana ili prvog dana po rođenju ili kada bi to trebalo biti, Allah vam dao berćet?

Odgovor:
Prvo biste se trebali zapitati da li su spomenuti postupci propisani ili nisu, jer hadisi koji se o tome prenose nisu baš jaki, pogotovo oni koji su vezani za ikamet, a i učenjaci koji su vjerodostojnim ocijenili hadise koji se o tome prenose, kažu da se to uči prilikom rođenja djeteta, kako se i navodi u spomenutim hadisima. Mudrost ovakvog postupka pri samom rođenju je u tome da prvo što dijete čuje svojim ušima budu riječi ezana koji u sebi sadrži veličanje Allaha i potvrdu Njegove jednoće, te poziv ka namazu i najvećem uspjehu i spasu. Što se tiče nadijevanja imena novorođenčetu, ako mu je prije bilo određeno ime, onda mu se ono i nadijeva pri samom rođenju, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike ušao kod svoje porodice te im je kazao:

"Noćas mi se rodilo muško dijete, pa sam ga nazvao po imenu Ibrahima."

Međutim, ako ime nije određeno prije samog rođenja, onda je najpreče da mu se ime nadije sedmi dan po rođenju, jer je to dan u kojem mu se kolje akika i, ako je muško dijete, brije glava.[105]

(Šejh Salih b. Usejmin)

[104] Lu'lu'-s-semin min fetava mu'avikin (1/87).
[105] Likau babil-mefluh, šezdeseti susret.

KOME SE UPISUJU DOBRA DJELA KOJA DIJETE URADI

Pitanje:
Da li se dobra djela, poput namaza, hadždža i učenja Kur'ana koja uradi dijete koje još nije dostiglo punoljetnost, upisuju njegovim roditeljima ili se njemu računaju?

Odgovor:
Nagrada za dobra djela koja uradi maloljetno dijete pripada njemu, a ne njegovim roditeljima niti nekom drugom. Međutim, roditelji će postići nagradu za podučavanje djeteta, upućivanje na dobro i pomaganje na dobru. Na to upućuje i hadis koji bilježi imam Muslim u svome "Sahihu" od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, da je jedna žena na Oprosnome hadždžu podigla svoje dijete ka Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitala: *"O Allahov Poslaniče, ima li za njega hadždža?"* **"Ima, a tebi pripada nagrada", reče Poslanik,** sallallahu alejhi ve sellem. Kako vidimo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas je da hadždž pripada djetetu, a da će i majka biti nagrađena zbog obavljanja hadždža sa njim. Isto tako i druge osobe mimo roditelja mogu steći nagradu za ono što od dobra učine, poput podučavanja siročadi, rodbine, posluge i drugih osoba, a na to upućuje riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Onaj ko upućuje na dobro ima nagradu poput onoga ko to dobro i čini." Bilježi ga Muslim u svom "Sahihu".

Također, to spada u potpomaganje na dobru i bogobojaznosti, a Uzvišeni Allah svakako za to daje nagradu.[106] (Šejh Abdulaziz b. Baz)

[106] Fetava islamijje (4/526).

POGOVOR

Neka je svaka slava i hvala samo Allahu, Gospodaru svih svjetova, onolika kolika je Njegova veličina i koliko samo Njemu Uzvišenom dolikuje. Neka je salavat i selam na Allahovog Poslanika, njegovu časnu porodicu, sve ashabe i sve muslimane koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

Dragi oče i majko, cijenjeni roditelji, Allah vas pomogao i sačuvao, imam čast da vam na ovom kratkom i ubrzanom životu -kojeg svi živimo- preporučim vrijednu knjigu šerijatsko-pravnih rješenja na brojna pitanja s kojima se svakodnevno susrećemo, a tiču se našeg najvećeg dunjalučkog ukrasa, naše dječice za čiju brigu i odgoj preuzeli smo emanet od Svevišnjeg Allaha.

Vraćanje na knjige fikha današnjem čovjeku mnogo je otežan, ne zbog neposjedovanja literature, već zbog kratkog vremena i nepostojanja bereketa u njemu. Današnje vrijeme nije kao što je bilo nekada. Stoga, ovakvo djelo koje imamo pred sobom u kojem možemo naći odgovore za naša konkretna pitanja i problematiku vezanu za odgoj naše dječice od izuzetne je vrijednosti za nas.

Također, ovo djelo je značajno za nas i zbog odazivanja riječima Allaha, subhanehu ve te'ala: **„Pitajte učene ako vi ne znate."** (Prijevod značenja En-Nahl, 43.) Kao i riječima Allahovog poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *„Zar nije lijek za neznanje pitanje?!"* (Sahih Ebu Davud, 365.)

Tražiti odgovor na vjerska pitanja šerijatom je naređena stvar kako vjernik ne bi učinio prijestup koji je Uzvišeni Allah zabranio i poslije se kajao.

Dragi roditelji, budete li iskreni prema svome Gospodaru i shvatite li odgovore i savjete sadržane u ovoj knjizi, iskreno se nadam da ćete uspješno odgojiti svoju djecu, sačuvati ih dunjalučke i ahiretske propasti, zbog svog odgoja radovati se susretu sa svojim Gospodarem.

Allaha Uzvišenog molim da nagradi autora ove prelijepe knjige, njegovog prevodioca i sve one koji su na bilo koji način doprinijeli da ova knjiga ugleda svjetlo dana. Svevišnjeg Allaha molim da nam se svima smiluje, oprosti nam i uvede nas u Dženet i dženetska uživanja!

Hajrudin Tahir Ahmetović, prof.
13. ševval, 1430. h.g. / 2. 10. 2009. god.

KORIŠTENA LITERATURA

Kur'an časni
Fetava islamijje li ashabil-fadiletil-ulema, Muhammed b. Abulaziz el-Musnid, Darul-vatan, 1414. h.g.

Fetave-š-šerijje fil-mesaili-t-tibbije, šejh Abdullah Džibrin, Sakupio: Ibrahim eš-Šešrij.

Fetavel-ulema fi 'išreti-n-nisa, Nebil Mahmud, Darul-kasim, 1418. h.g.

Fetava ledžneti-d-daime lil buhusil-'ilmijje vel-ifta, Ahmed Abdurrezzak ed-Duvejš, Nešru-r-riasetil-'ame lil ifta.

Fetavel-meretil-muslime, Ešref b. Abdulmaksud, Daru edvai-s-selef, 1418. h.g.

Fetava menaril-islam, Muhammed b. Salih el-Usejmin, Sakupio: Abdullah b. Muhammed et-Tajjar, Darul-vatan, 1415. h.g.

Lu'lu'u-s-semin min fetavel-mu'avikin, Abdulilahi b. Osman eš-Šaji'a, Daru-s-sumej'i, 1418. h.g.
Medžmu'u fetava semahati-š-šejh Abdulaziz b. Abdullah Baz,

Pripremio: Abdullah b. Muhammed et-Tajjar i Ahmed b. Abdulaziz b. Baz, Darul-vatan.
Medžmu'u fetava ve resail fadileti-š-šejh Muhammed b. Salih el-Usejmin, Sakupio: Fehd b. Nasir es-Sulejmani, Darul-vatan.

Medžmu'u fetava ve mekalat mutenevi'a, Semahatu-š-šejh Abdulaziz b. Abdullah Baz, Sakupio: Muhammed b. Sad eš-Šuvejj'ir, Nešru-r-riasetil-'ame lil ifta.
Munteka min fetava Fadileti-š-šejh Salih b. Fevzan b. Abdullah el-Fevzan, Sakupio: Adil b. Alijj el-Feridan, Mektebetul-guraba vel-eserijje, 1417. h.g.

SADRŽAJ

PREDGOVOR....5
NAČIN PRIPREME KNJIGE....7

VJEROVANJE (AKAID)
STAVLJANJE HAMAJLIJA NA DJECU....10
ŠEFAT – ZAUZIMANJE DJECE ZA RODITELJE....11
STVARNOST UROKA ('ajna)....12

BORAVIŠTE DJECE NA AHIRETU
BORAVIŠTE DJECE VJERNIKA I DJECE NEVJERNIKA NA AHIRETU....18
PROPISI O DJETETU KOJE JE UMRLO PRIJE NAPUNJENJA TRI GODINE....22

ČISTOĆA (taharet)
STATUS DJEČIJE MOKRAĆE NA PROSTIRCI....24
DJEČIJA MOKRAĆA U MESDŽIDUL-HARAMU I DRUGIM DŽAMIJAMA....25
PROPISI DOTICANJA DJEČIJEG AVRETA....26
PROPIS DOTICANJA MUSHAFA OD STRANE DJECE....26

OBREZIVANJE (hitan)
OBREZIVANJE (hitan)....30
VRIJEME OBREZIVANJA....32
GREŠKE KOJE SE ČINE PRILIKOM OBREZIVANJA (sunećenja)....33
PROPISI O DJETETU KOJE SE RODI OBREZANO....34
OBREZIVANJE DJETETA POSLIJE NJEGOVE SMRTI....35

Akika
AKIKA ZA MRTVO NOVOROĐENČE....38
AKIKA ZA OSOBU KOJOJ RODITELJI NISU ZAKLALI AKIKU U DJETINJSTVU....39
OKUPLJANJE RADI JEDENJA AKIKE....40

Namaz

NAGRADA ZA NAMAZ DJETETA

NAMAZ MALOLJETNOG DJETETA....42
NAMAZ U DŽEMATU....42
PRISUSTVOVANJE DJECE BAJRAM-NAMAZIMA....43
ULAZAK DJECE U DŽAMIJU....44

GDJE DIJETE TREBA STATI U NAMAZU

MJESTO DJECE U NAMAZU....46
IMAMET DJECE....52

DžENAZA NAMAZ - NAMAZ DJETETU

NAMAZ POBAČENOM DJETETU (sakt)....53
PROPIS IZOSTAVLJANJA DŽENAZA-NAMAZA UMRLOM DJETETU....55

DRUGA PITANJA VEZANA ZA NAMAZ

ŠTA SE PODRAZUMJEVA POD "SEDAM GODINA" U HADISU VEZANOM ZA NAMAZ....56
NAMAZ NA MJESTU GDJE SE DJECA IGRAJU....57
NAMAZ ZA DJECU PRIJE NAMSKOG VREMENA IZ STRAHA DA NE ZASPE....57

ZEKAT I PROPISI VEZANI ZA DJEČIJI IMETAK

ZEKATUL-FITR ZA DIJETE KOJE JOŠ NIJE ROĐENO....60
RASPOLAGANJE DJEČIJIM IMETKOM....61
ZEKAT NA IMETAK MALODOBNE I NERAZUMNE DJECE....61

POST DJECE

POST MALODOBNE DJECE....64

DJECA I PROPISI VEZANI ZA HADŽDŽ I 'UMRU

POST I HADŽDŽ MALODOBNE DJECE....68
OBLAČENJE IHRAMA MALOLJETNOJ DJECI....69
NOŠENJE DJECE U TOKU TAVAFA I SA'JA....70
SAVJETOVANJE S MALODOBNICIMA U VEZI S OBAVLJANJEM HADŽDŽA ZA NJIHOVOG OCA....71

FETVE VEZANE ZA SMRT DJETETA

DJEVOJČICA SE UDAVILA IGRAJUĆI SE UŽETOM OD ZASTORA....74
NENAMJERNA POVREDA DJETETA....75

SMRT ZA KOJU MAJKA NIJE KRIVA *75*
SMRT DOJENČETA U SNU PORED UMORNE MAJKE *76*
PAD DJETETA U RUPU I NJEGOVA SMRT *77*
ROĐENJE MRTVOG DJETETA *78*
SMRT MALENE DJECE *80*

PROPIS PROSLAVLJANJA DJEČIJEG ROĐENDANA

PROSLAVLJANJE DJEČIJEG ROĐENDANA *82*

DJEČIJA ODJEĆA

PROPIS OBLAČENJA KRATKE I TIJESNE ODJEĆE DJEVOJČICAMA *86*
OBLAČENJE HIDŽABA ŽENSKOJ DJECI *88*
ODJEĆA NA KOJOJ SE NALAZE SLIKE ŽIVIH BIĆA *89*
DJEČIJA ODJEĆA NA KOJOJ SE NALAZE SLIKE *90*

DJEČIJE IGRAČKE

DJEČIJE IGRAČKE *94*

UPUĆIVANJE DJECE I NJIHOVO USMJERAVANJE

PRAVEDNOST PREMA DJECI *98*
ODGOJ DJECE *99*
PODUČAVANJE DJECE *100*
PROKLINJANJE DJETETA *102*
KAŽNJAVANJE MALENE DJECE *103*
UDARANJE DJETETA NA HADŽDŽU *104*
BRIGA O DJECI *105*
ŽALJENJE ZBOG ROĐENJA ŽENSKOG DJETETA *107*
PROPIS O NEZADOVOLJSTVU RODITELJA SA ROĐENJEM BOLESNOG I DEFORMISANOG DJETETA *109*
POSVEĆIVANJE POSEBNE PAŽNJE BOLESNOM I ZAOSTALOM DJETETU *110*

RAZNOVRSNA PITANJA

POKLONI NOVOROĐENČETU *112*
DJETETOVA KRAĐA *113*
DA LI DIJETE MOŽE BITI MAHREM? *113*
BUŠENJE UŠIJU *114*
BUŠENJE UŠIJU DJEVOJČICAMA RADI UKRAŠAVANJA *115*
ZNAČENJE HADISA O PODIZANJU PERA OD TROJICE *116*
BRIGA O DJECI SA POSEBNIM POTREBAMA U SPECIJALIZIRANIM USTANOVAMA *117*

DA LI SLIJEPA OSOBA MOŽE BITI STARATELJ MALENOM DJETETU.....117
KOME SE UPISUJU DOBRA DJELA KOJA DIJETE URADI.....119

POGOVOR.....120
KORIŠTENA LITERATURA.....122
SADRŽAJ.....124

ISLAMSKA - BIBLIOTEKA.NET